Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 125 (16648) | 1984 оной май 31, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

К. У. ЧЕРНЕНКЫН ХАРЮУ

Хүндэтэ госпожа Петра Келли,

ядерна, химическэ болон бусад зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хэрэглэжэ магадгүй гээд һанаагаа зобоһыетнай бидэ хубаалданабди. Баруун Европодо, нэн түрүүн Танай орондо шэнэ ядерна ракетэнүүдэй удаа шэнэ химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые, мүн тэрэшэлэн нейтронно буу зэбсэг асаржа тарааха хүсэлтэй байхадань, Танай һанаагаа зобохо бүхы үндэһэ баримта бии.

Энээнтэй хамта газар дайда дээрэнь хүн зониие олоорнь хюдаха шэнэ түхэлэй зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй тараан тодхогдожо эхилһэн гү, али тараан тодхохоор түсэблэгдэһэн гүрэнүүдэй онсо харюусалга тухай, өөһэдынь арадуудай хуби заяанай, мүн Европодохи эб найрамдалай ба уласхоорондын аюулгүй байдалай түлөө харюусалга тухай һануулбал, зүйтэйл ха.

Ядерна гү, али химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые ФРГ-дэ харша хэрэглэхэ арга боломжые яажа зайсуулхаб, энээнэй тула тэрэ ямар эрилтэ дүүргэхэ зэргэтэйб гэжэ Та асуунат. Манай һанахада, нэгэл эрилтэ бии байна. Танай дурдаһан гү, али дай хэхэ бусад хэрэгсэлнүүдые хэрэглэжэ, СССР-гэ ба тэрэнэй социалис союзнигуудта харша ээрхэг түримхэй ябуулга бэлдэхэ гү, али бэелүүлхэ плацдарм ФРГ хэзээдэшье, ямаршье ушар байдалда болохо ёһогүй. Энэ ушарта хэншье аюул тохёолдуулхагүй гээд, танай ороной һанаа амар байхадань болохо. Танай орон харюугай, сохилтоһоо лэб хамгаалагдаха гэжэ хэлэжэ болохоор.

Хүршэ гүрэнүүд тээшэ шэглүүлэгдэһэн түрүүшын сохилто хэхэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые тараан тодхоһон гүрэнүүд лэ эртээнһээ өөһэдыгөө харюугай, үһөөгөө абалгын сохилтодо табина бшуу. Бусадые сагаалса болгодог хүнүүд өөһэдыгөө заабол сагаалса болгохо байна. Эндэ бүхы юумэн эли тодо байха ёһотой.

Бүхы гүрэнүүдэй өөһэдынгөө аюулгүй байдалай түлөө һанаагаа зобохогүйн тула, госпожа Келли, Танай зүбөөр тэмдэглэһэнэй ёһоор, Танай орондо, мүн баруунай ба зүүнэй оронуудта хүн зониие олоорнь хюдаха бүхы зэбсэг хэрэгсэлнүүдые усадхахын тула хүсэлэл оролдолго гаргаха хэрэгтэй. Бусад гүрэнүүдэй дэмжээ һаань, Советскэ Союз өөрынгөө зүгһөө иимэ алхам хэхээр бэлэн байһан гухайгаа нэгэнтэ бэшэ мэдүүлээ һэн.

Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэй гүрэнүүдэй тодорхойлогдоһон гуримай ёһоор харилсаануудаа бэелүүлдэг, Советскэ Союзай жэшээгээр өөһэдынгөө политикада тэрэниие хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхээр бэлэн байгаа һаань, тон шухала удха шанартай байха гэжэ бишье, манай ороной гүрэнэй бусад ажал ябуулагшад хэлэһэн байхабди. Танай табиһан асуудалнуудта сэхэ хабаатай зарим нэгыень дурдапуу. Ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэһөө, худалдажа абалгаһаа арсаһан, газар дайда дээрэ тиимэ буу зэбсэггүй оронууд тушаа иимэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хэзээдэшье хэрэглэхэгүйбди гээд Советскэ Союз хуулитаар мэдүүлээ гээшэ. Тэрээнһээ байтагай манай орон гансал өөрынгөө талаһаа түрүүлэн ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хэрэглэхэгүй уялгануудые абаһан байха юм. Варшавска Договорой талаар союзнигуудтай хамта СССР юрын буу зэбсэг, сэрэгэй хүсэ түрүүлэн огто хэрэглэхэгүй тухай хэлсээ баталхые НАТО-гай оронуудта дурадхана. Манай орон энээндэ бэлэн.

Хүсэл эрмэлзэлээ эб найрамдал тээшэ шэглүүлнэбди гээд хүтэлбэрилэгшэдэйнь мэдүүлдэг байхада, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэй бусад гүрэнүүдэй иимэрхүү уялгануудые абахадань, юун һаад болоноб гэжэ Та асуунат. Түрүүшын ядерна сохилтын хэгдээгүй һаа, удаадахи сохилто байхагүй ха юм даа.

Иимэ эрхэ байдалда ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй нөөсэнүүдые бодото дээрэнь хорооохо, харин эсэсэй эсэстэ сүм усадхаха талаар хэмжээнүүд тухай хэлсэхэдэ, һураггүй хүнгэн байха һэн гэжэ ойлгосотой. Бүхэдэлхэйн шэнжэтэй энэ зорилгые шата шатаар түйлаха бүтэмжэтэй программа Советскэ Союз найруулһан гээшэ.

Европо түби тушаа хэлэхэ болоо һаа, адли тэгшэ эрхын ба адли аюулгүй байдалай ёһо гуримай үндэһөөр ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые шууд хороохо, дундуур зайда хэрэглэгдэхэ, мүн тактическа ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдһээ Европые сүм сүлөөлхэ шиидхэбэринүүдые СССР дурадхаха байна.

Хэзээ нэгэтэ химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хэрэглэхэ гээшые Советскэ Союз баһал эрид шууд буруушаана. Сэрэгэй нөөсэнүүдһээ тэрэниие огто хуряаха тухай тодорхой дурадхалнуудые оруулһан байгаабди. Түрүүшын ээлжээнэй алхам болгон Европые бүхы түхэлэй химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдһээ сүлөөлхэ тухай хэлсэхые СССР ба бусад социалис оронууд дурадхаа.

Манай хараа бодол иимэл даа. Танай һонирхоһон асуудалнуудта дүүрэн харюу үгтөө гэжэ һананаб. Һайн тээшэ эрид хубилалта хэхын тула, хүсэ хэрэглэхые нюуса далдагүйгөөр оролдожо, арсалдаата асуудалнуудаа шиидхэхэ ба политическэ зорилгонуудаа түйлаха «хуулита» ба «моральна» арга гэжэ хүн зониие олоорнь хюдаха зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хэрэглэлгые соносхожо, зорюута һаад хэдэг хүнүүдэй зоригынь хухалха хэрэгтэй. Энээнэй туладал Баруун Европын оронуудай газар дайда дээрэ ээрхэг түримхэй ябуулга үүдхэлгэдэ хэрэглэгдэхэ ракетэнүүд тараан тодхогдоно, океан далайн саанаһаа химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүд зөөгдэжэ, нөөсэлэгдэнэ бшуу.

Европо түбидэ ушар ёһо мэдэнгеэр ядерна ба химическэ дайнда бэлэдхэл хэжэ байхадань, иимэ политикада һаалта хэгдэхэ ёһотой. Эдэ бузар муухай һанаашалгануудые буруу һүргэхэ гээшэ бүхы арадуудай, политическэ партинууд болон ниитын хүдэлөөнүүдэй үмэнэхи шанга зорилго болоно. Тиин тэрэниие хойшолуулангүй, хүсэ шадалаа гамнангүй шиидхэхэ хэрэгтэй.

Эб найрамдал ба арадуудай аюулгүй байдал хангалгын аша туһада Европодохи ба уласхоорондын байдалые гуримшуулха талаар хубилалта түйлахын тула Советскэ Союз саашадаашье боломоор бүхы юумэ хэхэ юм.

Таниие хүндэлэгшэ

К. ЧЕРНЕНКО.

* * *

К. У. Черненкын энэ бэшэг ФРГ-гэй ниитын ажал ябуулагша, «ногоонтоной» партиин түлөөлэгшэ П. Келлиин хандалгада үгтэһэн харюу болоно. Баруун Германи тээшэ ядерна гү, али химическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хэрэглэхэ арга боломжые яажа зайсуулхаб, энээнэй тулада ФРГ-гэй зүгһөө юун хэгдэхэ ёһотойб гэжэ тэрэ асууһан байгаа. Гадна П. Келли хүн зониие олоорнь хюдаха зэбсэг хэрэгсэлнүүдые огто усадхаха тухай һанамжаяа хэлээ юм.

(ТАСС).

К. У. ЧЕРНЕНКЭДЭ ИСПАНИИН ГЕНЕРАЛЬНА КОРТЕСҮҮДЭЙ СЕНАДАЙ ШАГНАЛ БАРЮУЛАГДАБА

СССР-эй Верховно Соведэй уряалаар СССР-тэ ерээд байһан Испаниин Генеральна кортесүүдэй сенадай (парламентын) делегациие толгойлогшо, сенадай түрүүлэгшэ Х. Ф. де Карвахаль КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. У. Черненкэдэ «Испаниин Генеральна кортесүүдэй сенадай Алтан медаль» майн 29-дэ Кремль соо барюулба. Тон түрүүн амгалан тайбан байдал хамгаалха хэрэгтэ гайхамшагта аша габьяатай байһанайнь түлөө гүрэнүүдэй толгойлогшонорто энэ шагнал барюулагдадаг юм.

Константин Устинович Черненкэдэ хандажа, Х. Ф. де Карвахаль иигэжэ хэлэбэ:

Господин Түрүүлэгшэ, совет газар дээрэ бидэниие халуун дулаанаар угтаһанайнь түлөө, Танаар дамжуулан, бүхы совет арадта баяр баясхалан хүргэхэ байнаб.

Дэлхэй дээрэхи байдалай түгшүүрилтэй болоод байхада албанай хэргээр ерээд байнабди гэжэ бидэ ойлгонобди. Энээнтэй хамта Энэ ерэлгэмнай манай хоёр талын харилсаа холбооe һайжаруулгада туһа нэмэри болохо, дэлхэй дээрэхи байдалые һайжаруулгада хамтын хубита болохо бэзэ гэжэ бидэ хүлеэнэбди. Бидэ манай арадай үни удаан хүлеэһэн конституциин түлөөлэгшэд болонобди. Эб найрамдалай шэглэл, манай арадай олон талаараа тэгшэ һайн хүгжэлтын шэглэл баримталхые тэрэ баадхадаг.

Манай сенадай президиумэй бидэндэ даалгаһан хүндэтэ уялгые дүүргэхын, имагтал сенадай Алтан медаль Танда барюулхын тула бидэ эндэ байна гээшэбди. Мүнөө болотор оройдоол хоёр хүндэ—Испаниин король I Хуан Карлоста ба Мексиканска Холбоото Штадуудай президентдэ иимэ шагнал барюулагдаа юм.

Испаниин Генеральна кортесүүдэй сенадай үндэр шагналаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшые шагнаһанайнь түлөө К. У. Черненко баярые хүргэбэ. Энэнь хадаа Советскэ Союзай залан шууд эб найрамдалта политикын дэлхэйн хэрэгүүдтэ үзүүлдэг үрэ түгэс нүлөөе мэдэрэлгэ болоно гэжэ К. У. Черненко хэлэбэ. Гэхэтэй хамта Испаниин ба тэрэнэй арадай шахардуу байдалые һуларуулха, гүрэнүүдэй хоорондо амгалан ёһоной харилсаа холбоо хүгжөөхэ хэрэгые баримталдаг байһыень энэ ушар гэршэлнэ.

Манай ороной ба Испаниин хоорондохи харилсаа холбоонууд имагтал иимээр хүгжөөгдэнэ гээд бидэ Советскэ Союзда ханалгатайгаар тэмдэглэдэг гээшэбди. Испаниин гүрэнэй толгойлогшо король I Хуан Карлосай ба королева Софи хоёрой һаяхана албанай хэргээр СССР-тэ ерэлгэнь энээниие дахин батадхаһан байна. Энэ уулзалгын дүнгүүд манай оронуудай ба арадуудай хоорондо үгэез ойлголсолгодо, харилсаа холбооe улам гүнзэгырүүлгэдэ туһа нэмэри болохо гэжэ бидэ этигэнэбди. Танай делегациин Советскэ Союзда ерээд байлга энээниие баһал батадхана.

Үгынгөө түгэсхэлдэ К. У. Черненко, нэрэ хүндэ үзүүлһэнэйнь түлөө испан талада үшөө дахин баяр баясхалан хүргөөд, хани барисаата испан арадта һайн һайханиие, зол жаргал, харин сенадай делегациин гэшүүдтэ СССР соогуур аятай зохидоор, ашатай туһатайгаар ябажа бусахыень хүсэһэн байна.

Шагнал барюулха үедэ байлсаа гэбэл:

Совет талаһаа — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ Л. Н. Толкунов, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ А. Э. Восс, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь Т. Н. Ментешашвили, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадууд А. М. Александров, Т. Н. Бокарева, В. А. Масол, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутат В. В. Карпов;

испан талаһаа — Генеральна кортесүүдэй сенадай делегациин гэшүүд Х. Л. Родригес, И. Гаминде, Х. Х. Лаборда, Р. Рубиаль, Л. Фернандес, Р. Сала, И. Канадель, Р. Серкос, Х. Аскаррага, Испаниһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Х. Л. Ксифра де Осерин.

(ТАСС).

СЭВ-эй ГЭШҮҮН — ОРОНУУДАЙ ДЭЭДЭ ТУШААЛТАДАЙ БОЛОХОЁО БАЙГАА ЭКОНОМИЧЕСКА ЗҮБЛӨӨН ТУХАЙ

Түйлагдаһан хэлсээнэй ёһоор, июниин тэн багта Москвада СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай дээдэ тушаалтадан экономическа зүблөөн болохо.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГА 84

НАЙДАЛЫНЬ ҺАЙХАН

РЕПОРТАЖ

Намжаа дулаан, ёһотойл зунай гэхээр үдэр. Хэжэнгын совхоздо үни удаанай хүдэлжэ байһан, мүнөө ахамад агроном болоһон Борис Хаптаевич Хажеевэйшье досоонь одоол нара ногоо татаһан мэтээр үзэгдэнэ.

Тоолоо һаа, ушарнууд олон даа. Нэгэдэхеэр, энэ хабартаа тарилгын газар шиигээр ехэ элбэг. Хахалалгын урда тээхэнэ саһан орожо, талмайень яһала дэбтээгээ бэлэй. Харин оройн ороoһото ургамалнуудые тариха үедэнь ёһоор лэ гоё бороо орожо, шиигынь бүри нэмээгээд орхибо.

Уржадэр лэ гээшэ һэн ха. Яһала сэлмэг дулаан байтараа гэнтэ бүрхэжэ, һалхин һаршаганад гээд, гансата номгоржо, һүүлээрнь дулаахан аад, уһа ехэтэй бороо эхилэн гэхэдээ, бүхэли һүнеэрээ орожо хоноод, хойто үдэрэйнь лэ үдэ багта зогсобо.

Баярлахыныешье баярлагдаа. Теэд бороогой ехэдхэдэ, Хэжэнгын урда бэедэ оршодог Холбоолжондо тарилга хэжэ ябаһан агрегадууд шабарта шаагдажа, хүдэлмэринь яаха аргагүй һаатаха болобо. Һаяар хатахашье хэбэр үгы. Тиихэдэнь бригадир В. Г. Нагмитов Б. Х. Хажеевтэй хөөрэлдөөд, Шалсаанын үбэрэй полидо зөөхэ гэжэ шиидэбэ. Эндэхи элһэлиг хүрьһэтэй ташалуур газарта уһан тогтодоггүй ха юм.

Урдань механизаторнуудта хаанашье хүдэлэ хамаагүй — адлил мүнгэ абажа ябаа һэн. Шабар, уһан гү—нормоёол хы таряалангуудаар ябаһаар байтарнь нэгэ үрдиһэн болошодог байгаа. Харин мүнөө хоёр халаанаар хүдэлдэг 25 механизатор, тэдэнэй мэдэлдэ үгтэһэн 12 трактор, бусад техникэ хуу нэгэ газарта суглуулагданхай. Тиихэдэ ороoһо ашаалагшад, түлишэ зөөгшэд, гагнууршад, заһабарилагшад мүн лэ бригадын бүридэлдэ ородог юм. Техническэ харууһалгын звеное Р. Шульгин толгойлно. Тэрэнэй хажууда хасаев тракторайнгаа выхлопной хоолойе заһабарилжа байба.

— Заһабарилгадаа хэр ехэ саг гээгээ гээшэбта,— гэжэ һурабабди.

— Эгээл бараг даа,— гээд, нэгэ шүрэбөө шангадхаха зуураа тэрэ харюусана.— Урданайхидал адли, хэзээ машина намнаха. Харин мүнөө хамтын подрядта ороодхиходоо, тиимэ бэшэ болошоо. Хаанашье хүдэлбэл, ажалайнгаа түлөө заабол харюусаха зэргэтэй.

Совхозой тарилгын бүхы техникые нэгэ эзэндэ даалгажархиһаниинь шье зүбтэй. Хэрэг гарабал, хайшаашье зөөхэдэнь, зохид шуу. Ондоо буляасалдахашье хүн үгы.

Тэрэшэлэн тон томо байһан Хэжэнгын совхозой үнгэрэгшэ үбэлдөө хоёр боложо һалаһаниинь али алиндань туһатай байба. Урдань агрономой бүдүй дүршэлтэй, үнинэй механизатор-заһабарилагшад М. Ф. Давыдов, А. П. Пушкарев хүдэлнэд. «Энэ тарилгын үедэ техникэмнай ехэ найдамтайгаар ябажа байна,— гэжэ тэдэнэр хөөрэнэ.— Булта нэгэ газарта, нэгэ бригадын бүридэлдэ хүдэлхэдэ, алишье талаараа һайн гээшэ ха. Бидэнэршье заһабарилгынгаа шанарай түлөө түгэс харюусалгатай болонхойбди».

— Тиимэ, тиимэ,— гээд, тэдэнэй хэлээшые ахамад агроном Б. Х. Хажеев дэмжэнэ.— Хамтын подрядта түрүүшынхеэ оробошье, булюу талыень ойлгожо байнабди. Механизаторнуудай ажалай журамынь һайжараа, бэе бэедээ эдэмнай эрилтэ ехэтэйгээр хандадаг болоо. Энэ һаяшаг хайша хэрэг хүдэлдэг нэгэ хүнөө бригадамнай хамтын шиидхэбэреэр бүридэлһөө гаргаха гэжэ тогтоогоо. Бригадымнай совет үдэр бүри зүбшэжэ, ажалда хабаадалгын коэффициентые тодорхойлно. Жэшээнь, энэ манай бэрхэ механизаторнуудай нэгэн В. Д. Мархасаев техникэдээ гамтайгаар хандаһанай, 1-дэхи классай мэргэжэлтэ, һурган хүмүүжүүлэгшэ байһанай түлөө нэмэлтэ коэффициентнүүдые абадаг байха юм.

Манай ерэхэдэ В. Д. Мархасаев ерэгшэ ааб гэжэ хүлеэлтэгүй ха юм. Заһабарилагшаднай ходо хажуудамнай түгэс бэлэн байна... Гагнуулһанай һүүлээр энэ бэхилдэг шүрэб богонидохоёо һанахань гээшэ ха. Теэд энэ хүбүүдээрээ хамта нэгэ арга олохол байхабди.

Владимир Мархасаев тарилгын гурбадахи табан хоногой дүнгөөр совхоз соогоо түрүү һуурида гаранхай. Тэрэмнай даабаряа 135 процент дүүргэжэ, 25 түхэригэй мүнгэн шанда хүртөө.

Байгша ондо Хэжэнгын совхозойхид һайн ургаса абахын хойноһоо зоригжонхой. 2000 гектарай эртын ороoһото ургамалнуудаа 12 үдэр соо тарижа дүүргэнхэй. Минеральна, нютагай үтэгжүүлгэнүүдые таряалан дээрэ яһала гаргаа. Социалис мүрысөө эмхидхэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана.

Жэшээнь, эртын ороoһото ургамалнуудые богони болзорто һайн шанартайгаар, агротехникын эрилтэнүүдые наринаар сахижа, эртын паарай талмайе саг соонь элдүүрилһэнэй түлөө тракторно-таряан ажалай бригадада дамжуулгын Улаан туг барюулагдаха юм. Тиихэдэ К-700 тракторнуудһаа бүридэһэн звенодо даабаринуудаа эрхимээр дүүргэһэнэй түлөө 100 түхэригэй мүнгэн шан барюулагдаха ёһотой. Байгша оной тарилга дээрэ эрхимлэһэн механизаторто түлөөһэгүйгөөр Москвагай ВДНХ ошохо путевко үгтэхэ гэжэ хараалагдаа. Хоёрдохи һуурида гараһан хүн баатар-хотонуудаар аяншалха путевкоор урмашуулагдаха юм. Мүн гурбадахи һуурида гарагшад һараантайн аршаан ошожо, совхозой амаралтын байшанда амарха. Июнь һарада талханай жэгдээр ургажа гараһан хойно таряалангай талмайнуудта «шанарай тэмдэгүүд» олгуулагдаха болоно.

Хэжэнгын совхозой механизаторнууд бүхы таряалан, паарнуудаа һайнаар бэлдэхын тула яһала оролдоо. 150 тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа. Тиихэдэ 7 мянган центнер наг шэбхэ гаргагдаа.

— 25 мянган центнер ороoһо сохихо уялгатайбди,—гээд Б. Х. Хажеев хөөрэнэ.— Энээнэй түлөө тэмсэхэл гээшэбди. Энэ ехэ һайн бороо ороо. Урагшаа харыт даа. Хэжэнгымнай гол һабаһаа гаража талаа дайдамнай нуур таляан болошоо. Ургаса, юрэдөө, гарахал байха гэжэ найданабди.

Н. БАДМАРИНЧИНОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: механизатор-заһабарилагша М. Ф. Давыдов; совхозой ахамад агроном Б. Х. Хажеев.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фотонууд.

орденоор шагналга тэдэнэрэй эдэбхи абьяас улам үүсхэһэн байна.

Секцинүүдтэ нүхэр К. У. Черненкын үгэ дотор табигдаһан зорилгонуудые дүүргэхэ замууд тухай ажал ябуулгын үнэн зүрхэнэй хөөрэлдөөн болобо. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй оборонын министр Советскэ Союзай Маршал Д. Ф. Устиновай ба Совет Армиин болон Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна политическэ управлениин начальник армиин генерал А. А. Епишевэй элидхэлнүүдые зүблөөндэ хабаадагшад зүбшэн хэлсэһэн, сэрэгүүдэй болон флодой хүсэнүүдэй һэримжые, дайшалхы бэлэн байлгые дээшэлүүлгэдэ комсомолой нүлөөе шангадхаха талаар хэмжээнүүдые хараалһан байна.

...ОЙ ЗАЛУУ ХАМГААЛАГШАДАЙ ...РИЛГОНУУД

...организацинуу- ...зүблөөн дээ- ...Черненко үгэ ...-ой оборонно ...совет арадай ...ы ажалай лаб ...ээрлэһэн бай- ...уласхоорондын ...байдалда залуу ...сэрэгшэдтэ онсо ...тогдоно. «Сэ- ...ёһотой һайнаар ...Ленинэй за- ...ёһоор Армиин ...комсомолой бүхы ...лагдадаг юм. ...комсомолой ...ай секретарь- ...тын зүблөөнэй хүдэлмэри СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй зүйлнүүдэй секцинүүдээр үнгэргэгдэбэ. Коммунис партиин ба Совет правительствын Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй үмэнэ табиһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэ ВЛКСМ-эй Армиин ба Флодой эмхинүүдэй нүлөөе шангадхалгатай холбоотой асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлөө.

Нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгые зүблөөндэ хабаадагшад, бүхы залуу сэрэгшэд ябуулгануудай дайшалхы программа мэтээр хүлеэн абаа юм. Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой комсомолой организациие Улаан Тугай

СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй комсомолшууд, бүхы залуу сэрэгшэд түрэл партияа тойрон жагсаалаа улам нягтаруулха, партиин түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө шэн зоригтойгоор ажаллаха, суртал түгэс, шэн зоригтой байхаар коммунистнуудһаа һураха юм гээд үгэ хэлэгшэд онсолон тэмдэглээ.

Зүблөөн хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээр.

(ТАСС).

...ЭЛШЭДЭЙ УРЯАЕ ...НӨӨР ДЭМЖЭХЭ

...үедэ малшадай тон харюусалгатай хаһа— ...лгэ үнгэрбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ районуудай ...үбэлжэлгынгөө дүнгүүдые согсолжо, зунай ...һада бэелүүлхэ зорилгонуудые тодорхойлно. ...хүшэр үбэлжэлгын болоошье һаань, олон- ...зооветмэргэжэлтэдэй ажалдаа харюусал- ...хандаһанай, шэн зоригтойгоор хүдэлһэнэй ...малай тоо зарим тэды олошоруулагдаа, ...шэмэнь хараа байса нэмээгдээ.

...рануудта байһан тэжээлээ зүбөөр бунлуулжа ...һаалишад, үхэршэдэй бүтээсэ ехэтэйгээр ...га байгуулһанай ашаар Бэшүүрэй районой ...ёдондонойхиһоо ехэ һү һаагаа. Байгша оной ...кварталай дүнгөөр республика доторoo со- ...сөөндэ Захааминай районой малшад нлажа ... Тиигээд үнгэрһэн жэл хонишодой 184 бри- ...хонин бүриһөө зууһаа дээшэ хурьга абажа ... Мүнөө республикын олохон түрүүшүүл түл ...дуудаа нэрэтэй солотойгоор дүүргэбэ. Эдэнэрэй ...урамхаанай районой Уланхаанай совхозой ...Ленинскэ комсомолой шангай лауреат Д. Х. ...дын совхозой хонишон Г. М. Бимбаев бо- ...эхэ хонин бүриһөө 112—120 хурьга гарза ...өөр түлжүүлжэ байна.

...52 һаалишад үнеэн бүриһөө 3000 килограмм- ... һаагаа. Загарайн районой XXI партсъез- ...колхозой һаалишан Ф. К. Веставская, ...районой Ивалгын ОПХ-гай һаалишан А. Б. ...шэд онсо шалгараа.

...ой дүрбэн һара соо республикамнай 53 мян- ...25 мянган хурьга, 57 мянган поршоонхо, 3,5 ... абаад байна. Зэдын район эгээл олон ...кабанскынхид тугалнуудые олоор абаад, ...р түлжүүлнэ.

...үүлшын һара дүүрэхэ дүтэлжэ, адууһа ма- ...элшээрндэ гаргаха харюусалгатай хаһа оро- ...Манай эндэхи эрхэ байдалда долоон һараһаа ...да үргэлжэлдэг шэмэрүүн хатуу үбэлжэлгые ...түгэсхэжэ, зунай сагта адууһа малаа һай- ...лха, адуулха хэрэгтэ бэлдэхэ, зүбөөр эм- ...тон шухала. Энэ хойшолуулашагүй зо- ...үүлхын тула горитой юумэн хэгдэхэ зэргэтэй.

... районой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд зу- ...үедэ мяха үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ ...блика доторoo үүсхэл гаргаба. Энэ райо- ...дта малаа зунай оэлшээрндэ гаргаха хүдэл- ...р ябуулагдажа байнхай. Малай байха байра, ... заһабарилагдажа дүүрэнтээ, малшадай ...болгогдоо. Эндэ бүхыдөө 136 гүүртэ бүрид- ...730 гаран үхэршэд харууһалха юм. Зу- ...та эбэртэ бодо малайнгаа шэгнүүрые сүүд- ...раммаар дээшэлүүлжэ, тарган мяха гүрэндэ ...лготой. Районой динлэнхи түрүү малшад ...малайнгаа шэгнүүрые хоногто 1200 — ...р нэмээхэ гэжэ хараална.

...публикын олохон мал ажал эрхилэгшэд за- ... һайшаалта үүсхэлые халуунаар дэм- ...уялгануудые абана. Жэшээлхэдэ, Зэдын ...р» колхозой, Улаан-Үдын районой Лени- ...колхозой, Бэшүүрэй районой Дзержин- ...жэтэ совхозой малшад зунай үедэ ехэ һү, ...зорилготой ажаллажа байнхай.

...ан зунай сагые зүбөөр хэрэглэжэ шадабал, ...һо ехээр үйлэдбэрилхэ арга боломжын олдо- ...нь эли. Нёдондо олохон районуудай гүүртэ, ...шад зунай бэлшээрнин үедэ һайн үрэ дүн ...на. Хорнин районой малшад зунай шухала ...бодо малайнгаа шэгнүүрые сүүдхэдэ 700 ...ндойнгоо шэгнүүрые 90 граммар нэмээһэн, ... 1100 килограмм һү һааһан габьяатай. ...районой Хамнийн совхозой мал адуулагша ...реева, Енгорбойн совхозой үхэршэн В. Ж. ...Мухар-Шэбэрэй районой малшан Н. В. Ан- ...малайнгаа шэгнүүрые хоногто 1200 грам- ...үүлһэн, Түнхэнэй районой «Маяк» колхозой ...мын, Улаан-Үдын районой Ивалгын ОПХ- ...алгын һүнэй фермын коллективүүд зунай ...зүбөөр хэрэглэһэнэй ашаар энэ хугасаа соо ... 1100 килограмм һү абаһан байна. Иимэ ...тануud республика дотор яһала олон.

...алай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ, атар тарган ... зунай бэлшээри ехэ нүлөө үзүүлхэ ёһо- ...сагые зүбөөр, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэжэ ...ан, һүн, ехээр абтаха, тэрэнэй өөрынь үнэ ...хямдарха байһаниинь элитэ. Тиимэһээ ажа- ...лаа зуһаландань саг соонь гаргажа, бэлшээн ...оролдохо ёһотой.

...ай бэлшээрндэ гаргаха хаһые алдажа боло- ...гэхэдэ, сагһаань оройгобол, сабшалан гэш- ...сань доошолхо, тиигээдшье үбэлжөөн ша- ...рээ муудхаха ха юм гэжэ Буряадай АССР- ...үүдэй Соведэй энэ жэлэй майн 18-да баталан ...ол дотор онсолон заагдана.

... зунай бэлшээрние зүбөөр хэрэглэхэ гээшэ ...болоно. Ушар иимэһээ колхоз, совхозууд ...ынһээ үсэд нэтэрүүгээр оролдожо, адууһа ...өөр зуһаландаа гаргажа, адуулхые оролдохо ...дээ үхэрнүүдээ, хонидоо хааха, һаалиин ...тугал, хурьгадые оруулаад шахаха хото ...ша сарайнуудые, малшадай гэрнүүдые бэл- ...хэ удха шанартай.

... районуудта гэр байра, һарабша хорёо заһа- ...лмэри унжагай нобшоор ябуулагдана. Хэжэн- ...н, Сэлэнгын болон бусад районууд энэ та- ...ээгдэлтэй. Зунай бэлшээриин үедэ һайнаар ...малшадые урмашуулха хэмжээнүүдые, тэдэ- ...аха даабаринуудые тодорхойлоогүй байһан ...е үсөөн бэшэ. Теэд саг хүлеэхэгүй. Үхэр ...хурьгадые хаана, ямар оэлшээридэ адуулхаб, ...аб гэһэн түсэб ажахы бүхэндэ зохёогдохо

...дэ бэлшээрндэ малай эдихэ юумэнэй хомор ...одэжэ. Тиимэһээ бии байгаа тэжээлээ бун- ...лтэ бодосуудаар шанаржуулаад, малдаа ...лэ һайн уһалуури эмхидхэхэ гээшэ шухала ...һайхндай онсолон зааһаниинь зүбтэй. Тин- ...эй цехүүдые таһалгарлагүй хүдэлгэжэ, малаа ...лээр хангаха гээшэ тон шухала болоно. ...хэмжээнүүдые саг соонь абаһанай, мүн зунай ...зүбөөр хэрэглэжэ шадаһанай ашаар байгша ...малай продуктнуудые үйлэдбэрлхэ, гүрэндэ ...түсэбөө сүм дүүргэхэ үндэһэ табихамнай ... Ушарынь юуб гэхэдэ, гүрэндэ мяха, һү ху- ...жэлэй түсэб бэелүүлхэ хэрэг тон бэрхэ- ...нхой. Зарим ажахы, районууд, үбһэ тэжээ- ...хангагдаһан аад, малайнгаа ашаг шэмые ...доошолуулһан, түл түрэсэеэ гарзалуулһан ...нэй тоодо Кабанскын, Сэлэнгын, Яруунын ...но. Ушар иимэһээ зунай бэлшээрние зүбөөр ...хэ ногооной элбэг сагта энэ гээгдэлээ ... боломжо ажахы бүхэндэ бии.

... районой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй ...шаалта үүсхэлые республикымнай бүхы мал ...шэд үргэнөөр дэмжээд, өөһэдынгөө уялгата ...о байһаниинь дамжаггүй.

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАБАЙДАЛ

ЭМХИТЭЙГЭЭР ҮНГЭРГЭХЭ

СССР-эй профсоюзуудай XVII съездын шиидхэбэрээр үнгэрhэн жэлэй октябриин 1-нээ профсоюзай гэшүүдэй билэдүүдые hэлгэлгэ эхилээ хэй. Энэ худэлмэри 1987 он болотор дүүргэгдэхэ зэргэтэй. КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй табиhан зорилгонуудые, «Хүндэ промышленностиин худэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай худэлмэри тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоолые бэелүүлхэ хэрэгтэ профсоюзуудай үүргые саашадань дээшэлүүлхэ ажал ябуулгада энэ шухала кампани тусгаар нүлөө үзүүлхэ байна.

Профсоюзай билeдые hэлгэлгэ 1959—1961 онуудта үнгэрэгдэhэн юм. 20 гаран жэлэй хугасаада Эхэ оронойнай, профсоюзуудай ажабайдалда ехэ хубилалтанууд болоо. СССР-эй шэнэ Конституци болон бусад хуулита документнүүдэй үндэhөөр профсоюзуудай эрхэ бүришье үргэдхэгдөө. Профсоюзай общественн ажабайдалай бухы талада ехээр нүлөөдэг боложо байна. Ажалшадай, студентнэр болон техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудай hурагшадай 98,7 процентнь тэрэнэй гэшүүд юм. Тэрэшэлэн колхозуудта худэлэгшэдэй 98 процентнь мүн лэ профсоюзай гэшүүд болоно.

Партиин сагай үргэлжын анхарал доро ажал ябуулгаа эмхидхэhэн профсоюзуудай организацинуудай худэлмэриин онол арганууд баяжажа, худэлмэриинь ленинскэ ёhо гуримууд бэхижэнэ. Коммунис байгуулалтын бодото зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ арадай депутадуудай Соведүүдтэй, арадай хиналтын органуудтай, комсомолой организацинуудтай холбоо барисаанинь улам бэхижээ.

Иимэ эрхэ байдалай тогтоод байхада, профсоюзуудай документнүүдые hэлгэхэ хэрэг заатагүй бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй болоо бшуу. Тиихэдэ мүнөөнэй профсоюзай билeдүүд [illegible] нүүлүүлэлгэ элиитэ.

ВЦСПС-эй Президиум гэшүүнэй билeдэй нэгэдэмэл түхэл янзые баталаа. Тэрэнэй гол нюурта СССР-эй профсоюзуудай шагналнууд — Ленинэй хоёр, Октябриин Революциин орденууд барлагданхай. Эдэнэй доронь организациин нэрэ бэшэгдэнэ.

Шэнэ билет соо гэшүүнэй түлөөhэн түлөө тэмдэг жэлэй хугасаагаар хэгдэхэ болоно. Тиихэдэ профсоюзай гэшүүн хүнэй ондоо ажалда ороходонь, профкомой түрүүлэгшын гар табигдажа, эхин организациин доро тамгаар баталагдаха байха юм. Энэ ушар ехэ удха шанартай. Юуб гэхэдэ, ажалай намтар тодорхойлхо арга олдоно бшуу. Иимэ ябадал СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1972 оной августын 3-да гаргаhан Дүримдэ үндэhэлнэ.

Профсоюзай билeдэй хүсэндөө байха болзорынь удаанай болоо. Иимэ шэнэ түхэлэй документ соо урданайхил шэнгеэр шагналнууд тушаа тэмдэг хэгдэдэг байна.

Профсоюзай гэшүүнэй бүридэл тухай шэнэ инструкци баталагдаба. Тэрээн соо бэшэ-дэhэнэй ёhоор, Совет Армиин албанда ябаhан саг профсоюзай гэшүүнэй стажда оруулагдадаг болобо. Тиихэдэ пенсидэ гарагшад, өөрынгөө дураар, амаралтада гарахынгаа урда тээ хүдэлжэ байhан газарайнгаа организациин бүридэлдэ үлэхэ аргатай болоо. Тэрэшэлэн нарай үхибүүтэй эхэнэртэ хүүгэдэйнгээ 1,5 наhа гүйсэтэрнь ажалша коллективэйнгээ профсоюзай бүридэлдэ байха эрхэ олгогдобо.

Документнүүдэй hэлгэлтые хүтэлбэрилхэ бухы хүдэлмэри профсоюзуудай соведүүдтэ ба комитедүүдтэ даалгагданхай. Мүнөө республика доторнай профсоюзай гэшүүн 60 мянга гаран хүнүүдтэ шэнэ билeдүүд барюулагдаад байна. Авиационно, локомотив-вагон заhабарилгын заводуудай, үйлэдбэриин прибор бүтээлгын нэгэдэлэй коллективүүдтэ энэ хүдэлмэри эмхитэйгээр бэелүүлэгдэжэ, дүүрэхэ дүтэлэнхэй.

Профсоюзай документнүүдэй hэлгэлтые эхилхынгээ урда тээ шухала кампани саг болзор соонь үнгэргэхын тула эмхидхэлэй хэмжээнүүдые бэелүүлээ hэмди. Харюусалгата хүдэлмэрилэгшэдөө болон эдэбхитэдээ суглуулжа, hуралсал үнгэргэhэн байнабди. Мүнөө документнүүдэй hэлгэлтэдэ зорюулагдаhан бэлэдхэлэй хүдэлмэри олон организацинуудта үнгэргэгдэнэ. Тиимэhээ тэрэнэй хойноhоо шалгалта саг үргэлжэ хэгдэжэ, заримамай хүдэлмэридэ туhаламжа үзүүлнэбди.

Профсоюзай комитедүүд энэ хүдэлмэриез түсэбэй ёhоор бэелүүлжэ байнхай. Тиигэжэ документнүүдые hэлгэхэ организацинууд тодорхойлогдоно, тэдээн бүхэнэй hэлгэлтэ бэелүүлхэ болзор элирхэйлэгдэнэ. Тэрэшэлэн профсоюзай эхин организацинуудта эмхидхэлэй хэмжээнүүд мүн лэ үнгэргэгдэнэ бшуу. Саашадаа энэ хүдэлмэри хүдөө нютагуудта бэелүүлхэдээ, хабарай тарилга, хуряалгын үе гэхэ мэтэшэлэн тусгаар нэгэ саг соо хэгдэдэг хүдэлмэринүүдые хараада абаха хэрэгтэй. Тиигэжэ ажалшадай сүлөө сагта документнүүдые hэлгэхэ хэрэг бэелүүлэгдэхэ болоно бшуу.

Профсоюзай соведүүд, комитедүүд үсөөн гэшүүдтэй организацинуудта туhа хүргэхэ зэргэтэй. Тэдэнэр энэ хүдэлмэри дүүргэхэдээ, харюусалгата түлөөлэгшэдые томилжо бэелүүлхэ ёhотой болоно. Локомотив-вагон заhабарилгын заводто иимэ даалгабаритай хүдэлмэрилэгшэд цехүүдтэ, бригадануудта, бүлэгүүдтэ профсоюзай документнүүдые hэлгэхэ хэрэгтэ горитой туhа хүргэhэн байна. Эхин организацида документнүүдые hэлгэхэ хүдэлмэри 3 hарын туршада гүйсэд дүүргэгдэхэ зэргэтэй.

«СССР-эй профсоюзуудай Уставай эрилтэнүүдые сахиха талаар профсоюзай гэшүүдэй зорилгонууд ба билeдүүдые hэлгэлгэ» гэhэн асуудалаар суглаанууд бэлэдхэлэй хүдэлмэриин үедэ үнгэргэгдэнэ. Манда 3 мянгаад иимэ суглаанууд болоод байна. Эхин, цеховэ организацинуудта, бүлэгүүдтэ тэдэ үнгэргэгдэнэ. Профкомуудай, цеховэ комитедүүдэй заседанинуудта, бүлэгүүдэй суглаануудта Уставай эрилтэнүүдые, ниитын даабаринуудые хэр зэргэ дүүргэжэ байhан тушаа профсоюзай гэшүүдэй тоосоонууд шагнагдажа байнхай. Мүн журамгүй ябадал гаргадаг, эдэбхи үүсхэлгүйгөөр ажалладаг профсоюзай гэшүүдтэй нюур нюураараа уулзажа, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэ. Иимэ уулзалгануудай үедэ ямар шалтагаанhаа боложо, ажал хэрэгтээ хайша хэрэгээр хандадаг байhыень элирхэйлхэ, тэдэнэй сэдьхэл бодолдо оролдосотойгоор, үнэн шударгыгаар ажаллаха гэhэн эрмэлзэл түрүүлхэ гэзшэ шухала бшуу. Профкомой, цехкомой түрүүлэгшэнэр, гэшүүд хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадуулагдаха зэргэтэй.

Олониитын эгээн ехэ хабаадалгатай организациин документнүүдые барюулха хэрэгтэ тусгаар анхарал хандуулалтай. Юуб гэхэдэ, энэ ушар профсоюзуудай нэрэ хүндэдэ, мүнөө бэелүүлэгдэжэ байhан хүдэлмэриин удха шанарта сэхэ хабаатай бшуу. Тиимэhээ гэшүүнэй билeдүүдые барюулха хэрэгээ баяр ёhололой оршон байдалда олон комитедүүдэй үнгэргэжэ байhаниинь зүб болоно. Профсоюзай документнүүдые профкомууд болон цехкомуудай түрүүлэгшэнэр, тэдэнэй орлогшонор барюулна.

Олонхи организацинуудта эдэбхитэд саг зуурын ба саг үргэлжын хэдэн даалгабаринуудые дүүргэдэг гэзшэ. Тиихэдэ зариманайнь нэгэшье даабари дүүргэхэгүй ябадалнууд дайралдана. Иигээд ерэхэлээрнь эмхидхэлэй хүдэлмэриин бэелүүлэгдэжэ байха үедэ профсоюзай гэшүүн бүхэнэй ажалдаа, ниитын хэрэгтэ ямараар хандадагые хаража үзэхэ, сэгнэлтэ үгэхэ шухала. Мүнөө бэелүүлжэ байгаа эмхидхэлэй болон ойлгууламжын хүдэлмэри КПСС-эй ЦК-гай июниин ба декабриин (1983 он), февралиин болон апрелиин (1984 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдhээ үндэhэлэн гараhан зорилгонуудтай, профсоюзай организацинуудай хүдэлмэриин онол арга hайжаруулгын асуудалнуудтай, ажалша коллективүүдэй түсэб болон уялгануудаа дүүргэхэ ябадалтай нягта холбоотойгоор ябуулха хэрэгтэй.

А. ШИГАЕВ,
облсовпрофой эмхидхэлэй таhагые даагша.

ҺААЛИШАДАЙ ҺАНААН ТЭНИГЛЭН

Коммунист С. Ц. Илыгеевэй хүтэлбэрилдэг Корсаковай hаалиин комплексын коллектив (Байгал-Худариин совхоз) үбэлэй hарануудта абаhан социалис уялгаяа амжалтатай бэелүүлээ. Мүнөө жэлэй хоёрдохи квартал соо гүрэндэ hү тушааха түсэбөө нэгэ hараар уридшалан дүүргэхээр хараалаад, эршэтэйгээр хүдэлжэ байна.

Гэхэ зуура, тус коллектив продукцииннгаа ганса хэмжээнэй түлөө оролдоно бэшэ, харин шанарайнь түлөө шангаар тэмсэнэ. Жэлэй эхинhээ хойшо үнгэрhэн дүрбэн hара соо тэдэнэрэй тушааhан hүн гансал нэгэдэхи сортоор абтаhан байна. Энэнь юунhээ эхитэйб гэхэдэ, коллективэй гэшүүн бүхэн ариг сэбэрэй түлөө оролдоно, hаалишад үнеэдээ hаахадаа, зоотехническэ бухы заабари баримтална.

Фермэ дээрэ ажалай журам hайнаар сахигдана. Эндэ партийна бүлэгэй үүргэ ехэ юм. Партиин Кабанскын райкомой бюрогой гэшүүн Елизавета Казановна Олмоева 12 гэшүүдhээ бүридэдэг партийна бүлэг болон комсомолшуудаа зүбөөр хүтэлбэрилжэ, бусадта hайн жэшээ харуулна.

Корсаковай hаалиин комплексдо үйлэдбэриин байдал hайжаруулга анхарал хандуулаг хэрэгтэй.

ҮЛҮҮ ҺАЛБАРИДАЛ ТООЛОХОГҮЙ

Байгша оной хабар Бүхэсоюзна экономическа зүблөөн дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, партиин ЦК-гай секретарь М. С. Горбачев «Хүдөө ажахы болон агропромышленна комплексын бусад hалбаринуудай экономическа ашаг үрые дээшэлүүлхэ талаар партийна, совет ба ажахын органуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» гэhэн дэлгэрэнгы элидхэл хэхэдээ, **«Имагтал адууhа малай болон шубуудай ашаг шэмые дээшэлүүлhэнэй ашаар лэ мяха, hү, үндэгэ үйлэдбэрилгэ түргэнөөр дээшэлүүлжэ, бухыдоо мал ажалай ашаг үрые hайжаруулжа болохо байна гэжэ дүй дүршэл харуулна»** гээд онсолон тэмдэглэhэн байна. Энээн тушаа арсалта байхагүй. hүүлэй жэлнүүдтэ манай ажахы малайнгаа ашаг шэмые эрид дээшэлүүлхэ талаар горитойхон хүдэлмэри ябуулhандаа нилээдгүй амжалта туйлаhан байха юм. Жэшээлбэл, арбан нэгэдэхи табан жэлэй үнгэрhэн гурбан жэлэй туршада мяха, hү үйлэдбэрилжэ гүрэндэ тушааха түсэбөө урагшатайгаар бэелүүлhэн байнабди. Мүн энэ хугасаа соо адууhа малаймнай тоо толгой олошороо.

Манай эндэхи эрхэ байдалда мяхалиг үүлтэрэй үхэрнүүдые үсхэбэрилхэhээ гадна адуу моридые олошоруулхада таарамжатай. Ушарынь хадаа илангаяа зүнэй бэлшээриин хаhа сагта холын хадалиг бэлшээридэ диилэнхи hүрэг малнай хэрууhалагдана. Тиимэhээ эндэхи захагүй ехэ бэлшээриеэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ гэзшэ бидэнэй мүнөөдэрэй шухала зорилго болоно. hарьдагай бэлшээрие түхэрэен жэлэй туршада ашагладаг болохын тула адуу моридые олошоруулха болонобди. Үнэн дээрээ адуу мори үсхэбэрилгэ гаргаша багатай аад, олзотой hалбари мүн. Мүнөө үедэ адуу олоор үсхэбэрилбэл, гансашье тарган мяха ехээр үйлэдбэрилжэ гүрэндэ тушааха бэшэ, мүн эрхим үүлтэрэй азарга, гүүнүүдые худалдажа, нилээд олзотохо байнабди. Илангаяа мүнөө адуунай мяханай гүрэндэ худалдаха үнэ сэнгэй эрид дээшэлээд байхада, энэ hалбариа hэргээжэ хүгжөөхэ гэзшэ шухала зорилго болонхой.

Эдэ жэлнүүдтэ манай ажахыда адуун hүрэгнай мүн лэ нилээд олошоруулагдаа. Тодорхойлбол, байгша оной эхиндэ ажахыдамнай бухыдөө 1348 адуу морин тоологдобо. Тэрэ тоодо 450 гаран гүүн, 47 азарга, унаагай 217 морин бии байха. Үнгэрhэн гурбан жэлэй туршада гүүнүүдэй тоо толгой 33 процентээр олошоруулагдаа гэхэ гү, али 1981 оной эхинэйхиhээ 250 гүүн нэмээ.

Адуунай мяха ехээр тушааха зорилго хараалhан манай ажахыда гүүнүүдэймнай тоо толгой бухы hүрэгэймнай 40 процентдэ хүргэгдэхэ байна. Энэ жэлдэ бидэ гүүнүүдээ 500-да хүргэжэ, бухы адуу моридоймнай 37 процентнь унагалха гүүнүүд үсхэбэрилэгдэхэ юм. Саашадаа адуу моридоо олошоруулхамнай хүшэр боложо магад. Илангаяа үбэлдөө hүрэг адуунай бэлшэхэ бэлшээри хоморджо захалха ха юм. Тиимэhээ холын бэлшээридэ адуунай гүүртэ байлгахаар уридшалан дулаан байра барижа, түгэс hайнаар түхеэрхэ шухала болонхой.

Мүнөө адуу мориднай гурбан hүрэг боложо таhаранхай. Дүршэлтэй адуушан Б. Р. Гончиковой даадаг бригадада 591 адуу морид хэрууhалагдана. Тиихэдэ Ц. Р. Дымпиловэй бригадада 559, З. Л. Гомбоевой даадаг гүүртэдэ 130 гаран адуун үсхэбэрилэгдэнэ. Адуушадаймнай бригада бүхэн ажахын тоосооной гуримаар тусхай даабари абанхай ажалладаг.

Манай эндэхи шэмэрүүн уларилтай нютагта адуу мори үсхэбэрилхэдэ бэлэн бэшэ байдаг. Илангаяа гүүнүүдэй түлэг унагалха үеэр бэрхэшээлтэй юм. Адуушад абтаhан унагадаа гарза хоролтогүй түлжүүлхын тула hүрэг адуугаа hэримжэтэйгээр бэлшээнэ. Унагалха дүтэлhэн гүүнүүдээ hүрэгhөө амяарлажа үбhэ, обёосоор хооллуулжа хэрууhалдаг гуримтай. Хаг суу хүйтэн, хорон hалхитай хабарай сагта хагдаар элбэг бэлшээри бэдэрhэн адуу морид хада майлэ хүнды жалгаар hэтэ бэлшэдэг гэзшэ. Иимэ холо hүрэг дахажа ябаhан унагалха гүүнүүд түргэн тэнхээ тамираа алдажа доройгоно ха юм. Олонхи ушарта унагаяа хаяжа гү, али туража гарзалдагшье байха. Эдэ бүхы хохидол зайсуулан hэргылхын тула адуушад горитойхон оролдолго гаргана.

Ажахымнай адуушад hүүлэй жэлнүүдтэ олон унага абажа түлжүүлдэг болоо. Жэшээлбэл, 1981 ондо манай адуушад 100 гүүн бүхэнhөө 81 унага түлжүүлhэн байбал, 1982 ондо 60 унага тэнжээгээ hэн. Харин нёдондо 100 гүүн бүриhөө 70 унага абажа томо болгон тобиржуулаа юм. Манай эндэ үбэлдөө саhа элбэгтэй хүйтэн байhан аад, хабартаа оройхон болотор биратай дулаардаггүй гэзшэ. Тиимэhээ ногооншье хожомдожо гарана ха юм. Эдэ бүгэдэhөө уламжалан хээлитэй гүүнүүд, дааганууд хүшэ тамираа бууража доройтоно. Мүн унагад олоор гарзална гэзшэ. Заримдаа түрүүшынхиеэ унагалhан гүүнүүд унагаяа хэрэгсээнгүй орхижорхидогшье байна.

Абтаhан унаган бүхэнөө гарза хоролтогүй түлжүүлжэ томо болгохын тула зохихо хэмжээнүүд абтажа бэелүүлэгдэнэ. Мүнөө адуушаднай үбэлжөөндөө hайн гэр байраар хангагданхай. Гүүртэдэнь гүүнүүдые, азарганuудые эдеэлүүлхэ хашаа, хорёо баригданхай. Совхозоймнай хоёрдохи отделениин адуушад унагалха гүүнүүдээ бултыень hүрэгhөө амяарлаад байрада байлгадаг заншалтай болонхой. Иигэжэ бэлшээридэ бэшэ, харин хашаа, хорёо соо унагалhан гүүнүүд түргэн тэбэрхэhээ гадна, абтаhан унаганиинь hайнаар тобиржоно. Тобшолбол, эндэхи адуушад 100 гүүн бүриhөө 95 унага абажа түлжүүлээ юм.

hүүлэй жэлнүүдтэ гүүнүүдээ олошоруулжа олон унага абажа түлжүүлдэг болоhоной

ТҮРҮҮШЫН АМЖАЛТА

Манай ажахын малшад болон зооветмэргэжэлтэд 1984 ондо абаhан социалис уялгануудаа нэрэтэй солотойгоор бэелүүлхын тула жэлэй эхинhээ үсэд нэтэрүүгээр оролдон, мяха болон hү гүрэндэ худалдаха байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэбэ. Тиимэ амжалтые доторойнгоо нөөсэ хүсэнүүд болон арга боломжонуудые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэhэнэй, мяханай болон hү hаалиин шэглэлтэй адууhа малаа эдеэлүүлхэ ба харууhалха технологиие hайжаруулhанай, эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ хүдэлмэриин хэмжээе дээшэлүүлhэнэй, ажалай коллективүүдтэ хүдэлмэриин журам шангадхаhанай ашаар түйлаабди.

Һү гүрэндэ худалдаха хэрэгтэмнай Таhархайн hү hаалиин фермын коллектив hайнаар ажаллажа, тон ехэ хубитаяа оруулhан байна. Тус фермын табан hаалишан жэлэй эхинhээ hаамхай үнеэн бүриhөө 1100 килограммhаа дээшэ hү hаагаа. Фермые hүүлэй үедэ Буряадай хүдөө ажахын институдай ветеринарна факультет дүүргэhэн залуу коммунист А. Ж. Шожоев даажа абаhан юм. Тэрэнэй шадамар бэрхэ хүтэлбэри доро иимэ эрхим амжалта туйлагдаба гэжэ сэхэ хэлэлтэй.

Ойрын үдэрнүүдтэ үхэрнүүдээ холын хадата бэлшээринүүдтэ туужа, зунай hарануудта үндэр ехэ нэмэлтэ шэгнүүр абахаяа, тэрэнэй ашаар мяха гүрэндэ худалдаха талаар энэ жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэхэеэ оролдохобди. Харин hү гүрэндэ худалдаха талаар түрүүшын хахад жэлэй түсэбые 1780 центнерээр үлүүлэн дүүргэхэ, Буряад ороной Россин гүрэндэ hайн дураараа нэгэдэн ороhоор 325 жэлэй ойн hайндэрые ажалай эгээл эрхим бэлэгтэйгээр угтаха гэhэн зорилготойбди.

К. ДАГЛЕВ,
Түнхэнэй районой «Восточные Саяны» колхозой түрүүлэгшэ.

УЛААН ТУГТА ХҮРТЭБЭ

Байгша оной Бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй нэгэдэхи кварталай дүнгүүдээр Барилгын материалнуудай министерствын болон энэ hалбариин профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шангайгаар Тимлюйн асбоцементнэ заводой коллективтэ hалхан барюулагдаба.

Тус заводой коллективэй ажалай бүтээсэ 7 процентээр дээшэлжэ, продукциин өөрынь үнэ сэн 2,5 процентээр хямдаруулагдаhан байна. Тиихэдэ 1 миллион 283 мянган условно плиткэ, шифер түсэбhөө гадуур гаргагдаа. Нэгэдэхи кварталда туйлаhан амжалтаяа арьбадхан, тимлюйнхид асбоцементнэ зүйлнүүдые гаргаха дүрбэн hарынгаа түсэбые болзорhоонь уридшалан дүүргээд, Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй барилганuудта эльгээгдэхэ шифер гаргаха май hарынгаа даабарие амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай.

Б. СОТНИЧ.

«Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордено «Электромашина» заводой түрүү хүдэлмэришэн Арина Павловна Матерова бүтээсэ ехэтэй ажалаараа завод доторoo мэдээжэ болоhоор үнинэй. Тэрэ халаанайнгаа даабарие 110—115 процент дүүргэдэг. Тиигэжэ коммунис ажалай ударник гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн юм. Мүнөө А. П. Матерова 1985 оной апрель hарын тоосоогоор ажаллажа байнхан.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. П. Матерова.

Б. ЛОБСАНОВАЙ фото.

ГАН ГАСУУРЫЕ, УҺА НАМАГУУДЫЕ САРАХЫН ТҮЛӨӨ

Хүдөө ажахын үйлэдбэрие эршэдхэн хүгжөөхын тулада байгаалиин гол баялиг болохо газарые шадамараар ашаглаха ёhотойбди. Тэрэ тоодо мелиораторнуудай гараар hайжаруулагдажа үрэжэлтэй болгодоhон газарhаа үндэр баян ургаса хуряаха зэргэтэйбди. Манай ороной гандадаг нютагуудта ороохо тарянай 70 процент шахууинь таригдадаг гэжэ мартаха ёhогүйбди. Харин баруун-хойноhи нютагуудта ехэнхи газарынь үлүү шиигтэй юм. Тиигээдшье ороной бухы нютагуудай олон полиин шанарыень hайжаруулхаар болонхой. Тиимэhээ хүдөө ажахын продуктнуудые ехэдхэлгэдэ мелиорациин үүргэ саашадань дээшэлүүлхэ гэжэ СССР-эй Эдеэ хоолой программа дотор хараалагданхай. **1990 он болотор 23—25 миллион гектар газар уhалдаг болохо ба 18—19 миллион гектар хатааха гэжэ хараалагданхай.** Тиихэдээ газарай шанарые, эсэсэй үрэ дүнгүүд ба капитальна hомологын бусалтые гол болгон барика ёhотойбди.

Нёдондо жэлдэ hайжаруулагдаhан газарнай 32 миллион шахуу гектар болоо hэн гэжэ hануулhу. Энэмнай ороной хүдөө ажахыдахи элдүүрилэгдэhэн газарай арбан нэгэн процентhээнь бага болонэ. Харин ургамалай ажалай бухы продукциин гурбанай нэгэ хубиhаа үлүүнь энэ талмайhаа абтаhан байна. hайжаруулагдаhан газарhаа мүнөө бухы хлопок болон барайгар, овощой гурбанай хоёр хубинь, үрэ жэмэс ба виноградай хахадынь, бүдүүн ба шэмэтэ тэжээлэй дүрбэнэй нэгэ хубинь, бусад олон продукци абтана. hаяар орон дотор нэмэжэ абтаха ороохоной гурбанай нэгэ хубиhаа үлүүнь шанаржуулагдаhан газарhаа абтадаг болохо гэжэ бодомжонууд харуулна.

Мелиораци гэзшэ ажал ехэтэй хэрэг юм. Гүрэн энээндэ нилээд ехэ капитальна hомололго хэнэ. Тиин газарые hайжаруулан шэнэлхэ хэрэгтэ гаргагдаhан мүнгые түргэнөөр бусаахын тулада полинууд ба фермэнүүдhээ нэмэлтэ продукци абтадаг болохо ёhотой. Ургаса, имагтал ургаса хадаа хэгдэhэн хүдэлмэриин хэр ашаг үрэтэй байhанай эсэсэй сэгнэлтэ үгэдэг лэ!

Газар ажалай хүдэлмэрилэгшэд болон мелиораторнуудай эбтэй hайнаар хамтаараа ажаллаhанай үльгэр жэшээ олон юм. Тэдэнэр үйлэдбэриин хэрэгүүдые «танай», «манай» гэжэ илгангүй, хүсэеэ нэгэдүүлэн, ехэ үрэ дүнгүүдые туйладаг. Имагтал иимэ хамтын оролдолгын ашаар Ровенско областьдохи партиин XXV съездын нэрэмжэтэ совхоздо олон жэлэй ургамалта бэлшээриин гектар бүриhөө нёдондо жэлдэ белогоор элбэг 146 центнер тэжээл абтаhан байна. Уhалагдадаг газартал тэжээл бэлэдхэдэг болоhоной ашаар мал ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ арга эндэ олдоо гэжэ гүйсэд үндэhэтэйгөөр хэлэжэ болоно. Тус ажахын элдүүрилэгдэдэг газарай зуун гектар бүхэндэ 970 центнер hүн ба 266 центнер мяхан абтаhан байна. Үнеэн бүриhөө дунда жэшээгээр дүрбэн мянга гаран килограмм hүн hаагдаа hэн. Бэлшээриин ашаглагдажа байха үедэ абтаhан центнер hүн бүхэнэй өөрынь үнэ долоо хүрэхэгүй түхэриг болоhон, тус hалбариин ашаг олзонь 50 процент болоhон байна. Юуншье гэхын аргагүй, атаархамаар үрэ дүнгүүд лэ! Тиигээд гансал энэ ажахы иимэ жэшээ харуулна бэшэ.

Узбекистан, Украина ба Белоруссиин, Ставрополиин болон Краснодарай хизаарнуудай, Поволжи, Эстони, Литва ба бусад хэдэн республика, хизаар, областьнуудай олон колхоз, совхозууд уhалагдадаг болон хатаагдаhан газарые мүнөө тон ашаг үрэ ехэтэйгээр ашаглана. Мүнөө ороноймнай олон мянган ажахынууд гектар бүриhөө 60—70 центнер барайгар, 100—120 центнер кукурузын таряа, 45—50 центнер хлопок, 400—500 центнер овощ, 150—170 центнер олон жэлэй ургамалай үбhэ абана. Мүн хатаагдаhан газартаашье, илангаяа хүрьhэмэй үнеэ хоёр тээшэнь гаргажа хатааhан газарта гектар бүриhөө 40—45 центнер хартаабха абахань юрын үзэгдэл боложо байнхай. Харин эдэ газарнуудай hайжаруулагдахаhаа урид тэндэхид муу шанартай үбhэшье эндэhээ абадаггүй байгаа бшуу.

Район бүхэндэ, область бүхэндэ шадамар бэрхээр ажалаа эрхилдэг ажахынууд бии. Тиин тэдэнэй жэшээнь шанаржуулагдаhан газарай айхабтар ехэ арга боломжотой байhыень гэршэлэн харуулна. Тиигэбшье колхоз, совхозуудаар ябахадаа, таряашад болон мелиораторнуудтай уулзахадаа, бригадир болон мэргэжэлтэнээр хөөрэлдэхэдөө, тэдэнэр ажалай эсэсэй үрэ дүнгүүдые хангалтагүйдэ тоолоно гэжэ ойлгохоор байдаг. Үнэхөөрөөшье тиигэжэ hанахаар үндэhэ баримта бии байна. Шэнэлэгдэhэн газарта оршодог ажахынууд бултадаа юрын газартахи ажахынуудhаа элитэ үлүү амжалта туйлаа гэхын аргагүй. Тиимэhээ байтагай, нёдондо жэлдэ уhалууриин түхеэрэлгэтэй миллион шахуу гектар газар элдэб шалтагаанаар уhалагдаагүй гү, али ашаглагдаагүй юм. Хэдэн нютагта барайгарай ургаса бага, мүн юрын ба hайжаруулагдаhан сабшалан ба бэлшээриин ургасань биргүй байна.

Энэ юун дээрэhээ болоноб? Зарим ушарта уhалагдадаг газар ажалай научна технологи, уhалалгын гурим ба ургамалда хүргэгдэхэ тэжээлэй хэмжээн болон ээлжээниинь сахигдадаггүй байна. Урдань юрын газарта ажалладаг байhан аад, уhалагдадаг газартай болошоходоо, зарим мэргэжэлтэд ажал хүдэлмэриез дары сагтань хубилгажа шадангүй. Тэдэнэр хуушан зангараал хүдэлжэ байна ха юм. Үйлэдбэрие эршэдхэн ехэдхэхэ гэhэн хараатай шэнэ агротехникые тэдэнэр зүбөөр хэрэглэнэгүй. Харин эндэнь бухы ажалаа нэгэ гуримаар эрхилхэ хэрэгтэй бшуу. Буртаг үбhэшье ондоогоор зайсуулха, наг шэбхые минеральна үтэгжүүлгэтэй урданайхида орходоо шадамараар тааруулжа оруулха, мүн бусад олон юумэ хэжэ шадаха хэрэгтэй ха юм.

Мүнөө ороной хэдэн районуудай уhалагдадаг газартань «Полив» гэжэ районно нэгэдэлэй мэргэжэлтэй кадрнууд «уhанай ажахын ноёд» болохо, полинууд даалгагдадаг болоо. Эдэ эмхинүүд hайжаруулагдаhан газарта ургаса дээшэлүүлхэ хэрэгтэ нилээд горитой хубитаа оруулна. Гэтэр тэдэ хүдэлмэрилэгшэдэй ажал хэрэгээ хэдышье hайнаар мэдэхэ hаань, тэдэндэ хэлэхэ «гомдолнууд» олон болонхой. Уhалагшадай ажалые буруугаар эмхидхэhэнэй, тоогой тагаар лэ ехэ үрэ дүнтэй болохые эрмэлзэдэг ябадал ямар юумэндэ заримандаа хүргэдэг байгааб гэхэдэ, уhан ургамалнуудта «хэрэгтэй сагтань» бэшэ, харин ямаршье үдэр ба часта шадаал hаа олон куб урадхуулха гэhэн hанаалаар лэ үгтэдэг байгаа. «Полив» гэзшэмнай ажахын тоосоондо байдаг эмхинүүд юм. Тиин хэды шэнээн уhа үгөөб, тэрэнэйнгээ хэмжээгээр колхоз, совхозуудтай тоосодог байгаа. Тиигээд мелиораторнууд хэрэгтэйшье, хэрэггүйшье сагта — ургамалай сэсэглэжэ байхадань, мүн үдын халуундашье уhаяа сасадаг бэлэй. Харин ургамалай ургахада, ехэ таатай hүниин сагта хэмэл бороо огто ородоггүй hэн. Энэ жэлhээ эхилэн иимэ ябадалда эсэс табигдаба. **Шэнэ типовой договор нэбтэрүүлэгдэжэ, «Полив» РАПО-гой хүдэлмэрилэгшэдэй моральна, материальна харюусалгань ба урмашуулгань ажал хүдэлмэриин эсэсэй үрэ дүн болохо ургасаhаа гүйсэд дулдыдаха гэжэ тэрээн дотор бэшэгдэнхэй.**

Мүн нэгэ иимэ шэнэ зүйл бии болоо. **Эрдэм ухаанай ёhоор үндэhэлэгдэhэн нормотой наринаар тааралдуулан, колхоз, совхозуудай hайжаруулагдаhан газарта хэрэглэгдэхэ минеральна үтэгжүүлгэнүүд, түрүүшынхеэ энэ хэрэгтэ сэхэ зорюулжа үгтэдэг болобо.** Энээнэй ашаар ажахынууд хэды шэнээн ургаса абахаяа уридшалан хараалха, мүн бригадна подряд ба ажал эмхидхэхэ бусад түрүү аргануудые хэрэглэхэ байна.

hайжаруулагдаhан газарай зариманиинь энээнhээ ургаша ямар нэгэн шалтагаанаар ашаглагдадаггүй гү, али уhалагдадаггүй байгаа. Харин мүнөө тэдэниие бултыень ашаглаха тушаа хаа хаанагүй хэмжээнүүд абтажа байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Ороохон болохо кукурузын, олон жэлэй ургамалай, мүн ургаса ехэтэй бусад ургамалнуудай тарилгын талмайе үргэдхэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдана.

hайжаруулагдаhан газарые ашаглалгада бэлэдхэлгын нёдондонойхидо орходоо энэ жэлдэ hайнаар ябажа байhандань баярламаар. Үлүү ехэ хужартай газар дээгүүр уhа урадхуулжа угаана, нилээд ехэ талмайда шиг нойтон оруулагдаа, ажахы доторхи уhалууриин түхеэрэлгые сэбэрлэхэ, заhабарилха

УДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

...ТАЙ ГЭМЭЭР ТАҺАЛАГДАА

...АЛИС ОРОНУУДААР

...ЕЦҮҮДЭЙ БАЙДАЛ ...АЙ

...НА ДАЙНАЙ АЮУЛ ...ДЭНЭ

...Б ҺОНИН

·ТАСС·АПН· ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ ЮУН БОЛОНОБ ·ПРЕСС-БЮРО·

«...ЕРШИИГНҮҮДЭЙ» ...ДХОГДОЖО БАЙХАДА...

2.

...А түрүүшын лэ дохёогой ...ороподохи ядерна буу зэбсэг ...өөнүүдэз США хэдынэйшье ...һэргээхээр бэлэн юм гэ... ...ейган, Франциин президент ...ашингтондо уулзахадаа, да... ..., ФРГ-дэ, Великобританида. ...оной тараан тодхоһон «Пер... делитэ ракетэнүүдэй хүндэ ...рнүүдтэ «дарагдажа унаһан» ...өөрэлдөөнүүдэй столые һэр... ...ансэл үгэ хүүр бага юм. ...үдые һэргээхын тула үгэ ...рин бодото үйлэ хэрэгүүд ...шанартай. Тиихэдэ США-гай ...ахой эрилтэ табигдана: тод... газарһаа ракетэнүүдэ гар... ...нээн тухай Советскэ Союз ...үүлхэ баатай болоһон бай... ...нүүдтэ совет хэблэлэй хуу... ...эн тушаа тодорхой, нэрэ ...жанүүд толилогдоо.

...д тухай асуудалаар Ва... ...эб эсын һанал бодол ба... ...дэг байһаниинь ойлгосо... юуб гэхэдэ, урдандаашье, хөөрэлдөөнүүдэй хуби за... Советскэ Союзһаа дулдыда... ...й ямар юумэнһээ таһал... ...хай элирхэйлэн харуулһан ...нүүдээрнь хүн зониие төө... ...й ухаан бодолые балар... ...орилго Холбоото Штадууд байна.

...н мүртэй үрэ дүнгүүдые аргагүй. Нэгэ талаһаа — хөөрэлдөөнүүдые үргэлжэ... ...элбэришэгүйгөөр соносхо... ...талаһаа — тэдэ америка... ...й-туһатай халхабша болоно ...лан, Женевэдэхи хөөрэл... ...руушаана. Энэ асуудалые ... гэжэ баруунай нэгэ оро... ...газетын хүтэлбэрилэгшэ ... уулзахадаа хандаа һэн.

...эз энэ талаар ямаршье хё... ...лдөөн байхагүй. Советскэ ...өөнүүдые үргэлжэлүүлхын ... Дундуур зайда хэрэглэг... ...уу зэбсэгүүдые Европо тү... ...рганһые болюулха гэһэн ...лэ тэрэ Женевэдэхи хөө... ...эжэ захалаа һэн. Тиихэдэз ... ядерна шэнэ ракетэнүүд дээрэ тараан тодхогдохо асуудалые зүбшэн хэлсэхэ

...лита ядерна түрүүшын ра... ...аниин аралнууд дээрэ, ...жэ ядерна түрүүшын раке... ...дхогдожо эхилхэдэнь, хоёр ...дэ хэжэ байһан хөөрэл... ...оулагдаһые ойлгомоор ааб ...тал американ талаһаа бо...

Совет талада «СС-20» түхэлэй ракетэнүүдэй үлүү байһанайнь түлөө НАТО хүсэлдүүлхэ баатай болоо һэн гэжэ американ тусхай тушаалтад, НАТО-гай бусад оронуудай политигууд США-гай энэ ябуулгын ямар ехэ уршаг тойбо татаһыень сагааруулхые эршэмтэйгээр оролдоно. Зүгөөр «СС-20» түхэлэй ракетэнүүд хадаа шэнэ зорилготой буу зэбсэг бэшэ. Энэ хадаа дундуур зайда хэрэглэгдэхэ США-гай, Англиин ба Франциин мянгаад ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдтэ харюу сохилто үгэхэ зорилготой шэнэдхэн һайжаруулагдаһан зэбсэг болоно.

«Першинг-2» болон далита ракетэнүүдые тараан тодхоходоо, Европодохи сэрэгэй-стратегическэ байдалые үндэһөөрнь хубилгаха байна. Тэрэнэй туһаламжаар США болбол СССР ба тэрэнэй союзнигуудта эсэргүү стратегическэ зорилгонуудаа бэелүүлхэ аргатай ядерна буу зэбсэгүүдээр Баруун Европодо үлүү ехэ болохо юм. СССР-эй союзнигууд иимэ буу зэбсэггүй, тиимэһээ дүтэһөө США-гай газар дайдада добтолхо аргагүй юм. Энэнь юун гэһэн удхатайб гэхэдэ, американ эзэрхэг түримхэй бүлэгөөрхид «хизаарлагдаһан ядерна Дайн» гэһэн доктринануудые бэелүүлхэдэз, иимэ дайе Европодо үүдхэжэ, СССР болон тэрэнэй союзнигуудые бута сохихо гэһэн һанаашалгануудынь американ хархис бүлэгөөрхидэй амар зааень үзүүлнэгүй.

Американ харата ябуулгануудай эгээл гутамшаг муухай юумэниинь юуб гэхэдэ, Европодо ракетэнүүдые тараан тодхолго европынхидые «баруунай хархис этэгээдүүдые хамгаалгын зэбсэг хэрэгсэл» болгоно. Бодото дээрээ Европын зүүн, мүн баруун хубинуудта аюул тохёолдуулагдана. Тусхайлбал, тэдэ амгалан тайбан байдалаа хангаха тухай асуудалые шиидхэхэдэнь баруун европынхидой бэеэ дааһан байдалые эсэслэн һалгаана бшуу. Гэхэ зуура Европын хоёр хубида сэрэгэй хёмороо зүришэлдөөн улам үргэдэжэ, ядерна дайнай аюул улам һүжэрөөгдэхэ байна.

Эгээл тиимэһээ Варшавска Договорой гэшүүн-оронууд иигэжэ шиидхээ һэн: «Ракетэнүүдые Европодо тараан тодхолгоор хөөрэлдөөнүүдые далдалан халхалха гэһэн США-гай ябуулгануудые усадхан зайсуулжа, харюугай хэмжээнүүдые бэелүүлхэ тухай шиидхэбэри абаа һэн. Стратегическэ хүсэнүүдэй тэнсүүриие буруу һүргэхэ, ядерна дай үүдхэхэ гэһэн Пентагоной һанаашалгануудые зайсуулха шухала.

Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдые һэргээгээ һаа, һайн байгаа. Зүгөөр энээнэй тула американ ракетэнүүдые тараан тодхолгын урда тээхи байдалда дары түргөөр бусаха хэрэгтэй гэжэ Москва дахин дахин һануулна.

Спартак БЕГЛОВ,
АПН-эй политическэ шэнжэлэгшэ.

„УЛААН ЧЕПЕЛИИН" ЁҺО ЗАНШАЛНУУД

1945 ОНОЙ АПРЕЛЬДЭ ороной газар дайдые сүлөөлһэн совет сэрэгшэдэй баатаршалга тухай дурасхаалтай Венгриин олохон газарнууд холбоотой юм. Будапештын Геллерт хадын оройдохи мантан томо хүшөөһөө эхилээд, тосхоной захадахи табан хушуутай шулуун барилга хүрэтэр бултадаа жнирэй хүдэлмэришэн хүнэй зүрхэ сэдьхэлдэ дүтэ, хүндэтэй юм. Социалис Эхэ оронойнгоо үмэнэ, аха дүү оронуудай хүсэ шадалые бэхижүүлгын аша туһада шэнэ амжалтануудые туйлажа, ажалша коллективүүд ороной сүлөөлэгдэһэн үдэрые угтаба.

Будапештын урда захада нэмжыһэн промышленна ехэ районой — «Улаан Чепелиин» заводой мантан томо корпусуудай дунда энэнь илангаяа мэдэрэгдэнэ. Имагтал эндэ, Чепелиин металлургическа ба машина бүтээлгын комбинадта, Венгридэ түрүүшынхеэ үшөө 1945 ондо ажалай социалис мүрысөөн дэлгэрээ бэлэй.

Агуу Октябриин ойн баярай хүндэлэлдэ ажалай мүрысөө эхилхэ гэһэн үүсхэл комбинадай коллектив 1977 оной январьда гаргаа һэн. Совет захилаар бүтээгдэһэн продукци болзорһоонь урид эльгээхэ уялга абаад, амжалтатайгаар дүүргээ бэлэй.

— Алдарта ёһо заншалнуудые мүнөөшье үргэлжэлүүлһэн зандаабди, — гэжэ Чепелиин парткомой секретарь Ласло Киш ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө онсолон тэмдэглээ һэн. Нёдондо жэл комбинадта һэльбэн шэнэдхэхэ ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Комбинадай 15 ажахын туд бүхэниинь, тэрэ тоодо 8 промышленна предприяти бэеэ даагаад хүдэлдэг болоо. Гансал манай эмхидэл бэшэ, мүн техническэ бааза шэнэдхэгдээ. Ажалша коллективүүд мүнөөнэй түхеэрэлгэнүүдые тодхожо ашаглана, шэнэ янзын продукци бүтээнэ. Бүхы юумэн хубилна. Теэд «Улаан Чепелиин» пролетарска ёһо заншалнууд лэ хуушан зандаа үлэнэ.

Венгриие фашизмһаа сүлөөлэлгын 40 жэлэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ социалис ажалай мянга гаран бригада оролсонхой гээд парткомой секретарь хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. Ерэхэ жэлдэ энэ ойн баяр гэмдэглэхэ болонобди. Ехэшье бэшэ саг үнгэрөө, гэбэшье манда омогорхохо юумэн яһала бии. Һэльбэн шэнэдхэлгын орёо хүшэр эрхэ байдалда Чепелиин предприятинууд продукци үйлэдбэрилгөөр нёдондо жэлэй түсэбые дүүргэһэн ба ашаг олзо абаха талаар уялгануудаа үлүүлэн дүүргэһэн байна. Энэнь юун гэһэн удхатайб гэхэдэ, хүгжэлтын зам зүбөөр шэлэгдээ гээшэ.

Хүдэлмэриингөө эршые һуладхахагүй, һайн дүнгүүдтэйгээр зургаадахи табан жэлэй түсэбые түгэсхэхэ, продукциин шанарые торитойгоор һайжаруулха гээшэ мүнөө гол шухала байна.

Ажал, дүй дуршэл, һуралсал болбол манай ерээдүйн амжалтануудай гол эрхэ нүхэсэл болоно гэжэ Л. Киш онсолон тэмдэглэнэ. Имагтал эдэ үгэнүүд социалис ажалай бригадануудай уряа болонхой. Мүнөөдэр һураагүй хүн үглөөдэр һайнаар ажаллажа шадахагүй гэжэ хүдэлмэришэд ойлгодог. Манай предприятинуудай арбан мянганһаа дээшэ хүдэлмэрилэгшэд дунда эрдэмтэй, 2 мянга шахуу хүн дээдэ һургуулинуудые, харин 6 мянган хүн техникумүүдые дүүргэнхэй. Залуу хүдэлмэришэд программированиин үндэһэ һууритай, тоолон тодорхойлхо техникэтэй, заводто тодхогдодог мүнөөнэй машинануудай хүдэлмэриин гуримтай танилсадаг байна.

Энэнь хадаа гансал венгер промышленностиин бэшэ, мүн социалис бусад оронуудай, түрүүшын ээлжээндэ Советскэ Союзай, промышленностьда бэелүүлдэг харюусалгатай зорилгонуудые бэелүүлгын шухала эрхэ байдал болоно. Эндэхи предприятинууд совет захилшадта тон нарин станогуудые, түхеэрэлгэнүүдые, үнгэтэ металлнуудай прокат, хубсаһа оёхо машина ба бусад продукци эльгээдэг байна. Мүнөөнэй үндэр эрилтэнүүдтэ харюусама продукци бүтээхэ гэжэ хүдэлмэришэдэй коллективүүд оролдодог.

Хүдэлмэришэдэй ажабайдалые һайжаруулха гээшэ социалис ажалай бригадануудай хүдэлөөнэй, комбинадай хамтадхагдамал хүдэлмэриин шухала зорилгонуудай нэгэниинь мүн. Энэ талаар бага бэшэ юумэн хэгдээ гэжэ Л. Киш тэмдэглэнэ. Тиимэһээ эдэ хүнүүд ехэ урма зоригтойгоор ажалладаг, түрэл заводтоо хүдэлжэ, ёһо заншалнуудыень үргэлжэжүүлдэг юм. 1968 онһоо комбинадай хүдэлмэришэдтэ 3 мянганһаа дээшэ байра баригдаа. Совет сэрэгүүдэй Чепелиие фашис булимтаргшадһаа сүлөөлһэн үдэрэй хүндэлэлдэ «9 января» гэжэ нэрлэгдэһэн шэнэ микрорайон манай коллективэй омогорхол юм. Манай бүхы гэр бүлэнэр хүүгэдэй садяслинуудаар хангагданхай. Үйлэдбэриие, предприятиие үндэһөөрнь һэльбэн шэнэдхэжэ байхада, социальна объектнүүдэй барилгада мүнгэ зөөри һомолхо гээшэ хүшэр байгаа һэн гээд парткомой секретарь хэлэнэ.

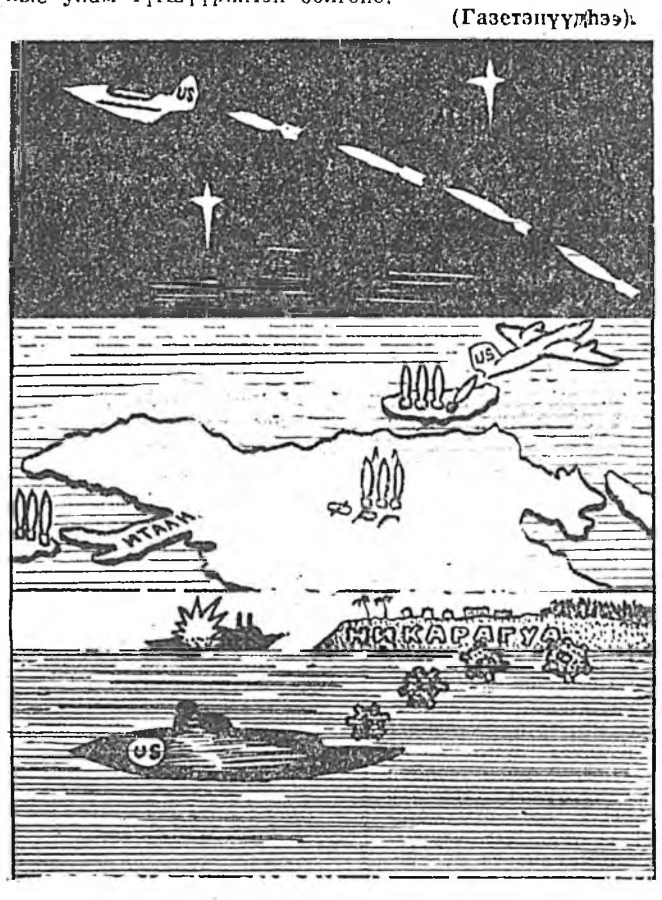
Энээниие ойлгожо, Чепелиин коллектив коммунис субботнигуудта хүдэлжэ олоһон мүнгэеэ энэ зорилгоор хэрэглэхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Венгриие фашизмһаа сүлөөлһэн үдэрэй урда тээхэнэ һаяхан үнгэргэгдэһэн коммунис субботнигто 15 мянга шахуу хүн хабаадажа, энэ үдэр 45 миллион форинтын продукци нэмэжэ бүтээгдээ һэн. Ажаллажа олоһон мүнгэниинь гэр байра барилгада, мүн тэрэшэлэн пенсионернүүдтэ — предприятиин урданай кадрова хүдэлмэришэдтэ туһаламжа болгогдон үгтэхэ байна.

Венгриие сүлөөлэлгын үдэр Чепелиин ажалшадай онсо баяртай һайндэр юм. Энэ һайндэрэй урда тээ тэдэнэр социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолдог, шэнэ зорилгонуудые хараалдаг. Советскэ Союзай захилнуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ гээшэ социалис уялгануудай дунда урдынхяараал гол һуури эзэлдэг байһаниинь дэмы бэшэ. Энэнь хадаа социализмын замаар ороной амжалтатайгаар дабшалгын эрхэ нүхэсэл мүн гэжэ эндэхи хүдэлмэришэд, мүн Венгриин бүхы хүдэлмэришэн анги тоолодог.

Александр МЕЛЬНИКОВ,
ТАСС-ай корр.
Будапешт.

Хэмэл ододые буудажа унагааха зорилготой элдэб түхэлэй буу зэбсэгүүдые бүтээлгэ, дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ядерна буу зэбсэгүүдые Европодо тараан тодхолго, Никарагуагай далайн портнуудта минэ табилга—эдэ бүгэдэ дэлхэйн олон районуудтахи байдалые улам түгшүүрилтэй болгоно.

(Газетэнүүдһээ).

«Вашингтоной харата муухай үйлэ хэрэгүүд».
Ц. ДАНЗАНОВАЙ зураг.

ХАНИ БАРИСААНАЙ ОРШОНДО

ВАРШАВА. Электрическэ ба почтын хэлхеэ холбооной талаар харилсаа тогтоодог СЭВ-эй саг үргэлжын комиссиин 25-дахи зарлалай заседани Краков хотодо болобо. СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай, тэрэ тоодо Советскэ Союзай, мүн Югославиин делегацинууд тэрээндэ хабаадаһан байна.

Хани барисаанай, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрһэн заседанида хабаадагшад 1986—1990 онуудта эрдэм, техникын талаар харилсаанай түсэбые баталһан, СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай хэлхеэ холбооной комплексно автомат системэ байгуулха хүдэлмэриие сэгнэһэн байна.

РСФСР-эй ВЫСТАВКЭ

АММАН. Россин Федерациин уран шэмэглэлэй ба арадай искусствын музейн 300 экспонат Иорданиин ниислэл хотодо нээгдэһэн выставкэдэ табигдаба. РСФСР-эй, габьяата уран зурааша, Ростовско уран һайхан угалза шэмэглэлэй фабрикын ахамад уран зурааша Б. В. Графовай зохёол бүтээлнүүд харагшадые илангаяа ехээр һонирхуулна. Тувын уран бэлигтэн, Тувын АССР-эй габьяата уран зурааша Р. А. Аракчагай бүтээлнүүдэй дэргэдэ хүнүүд удаан тогтожо харана.

Эндэ табигдаһан зүйлнүүд Россин арадуудай гайхамшагта искусствын эгээл үнэтэ шухаг юумэн болоно гэжэ нордан-совет хани барисаанай бүлгэмэй президент сенатор Бахджат Ат-Тальхуни РСФСР-эй уран шэмэглэлэй ба арадай искусствын выставкэ нээхэдээ хэлэбэ. Иорданида эмхидхэгдэһэн РСФСР-эй выставкэ хоёр ороной хоорондохи хани барисаае бэхижүүлхэ байна.

ИНДЕЕЦҮҮДЭЙ ҮДЭР апрель һарада тэмдэглэгдээ. Американ ууган зон тушаа США-гай хүтэлбэрилхы бүлэгөөрхидэй ябуулдаг геноцидай политика тухай уласхоорондын асуудалаар журналист Виктор БАШКИН хөөрэнэ.

УУГАН ЗОНОЙ ХҮШЭР БАЙДАЛ

1620 ОНДО «Мейфлауэр» гэжэ онгосоор Англиин түрүүшын колонистнуудай эндэ ерэһэн тухай Плимутска тохоин эрье дээрэхи мантан томо гранит шулуун һануулдаг.

Тиихэдэ вампаногууд гэжэ индеец угсаатан Европын нүүдэлшэдые хүндэмүүшээр угтаһан гэхэ. Үрэжэлтэй газар бултанда хүртэдэг, индеецүүд өөһэдынгөө эрдэм мэдэсэ хубаалдадаг һэн ха. Зүгөөр иимэ һайн угтамжынь харюуда 1675 ондо колонистнууд дай үүдхэжэ, бүхы шахуу угсаатад үгы хэгдэһэн, вампаногуудай ударидагшань зэрлиг муухайгаар алуулжа, толгоонь таһалагдаһан байгаа.

Индеец угсаатадые шуһата муухайгаар хэһээһэн ушар хадаа Европоһоо нүүжэ ерэгшэдэй бэелүүлдэг булимтаралгын политикын оройдоол нэгэ хубинь болоно. «Тарбаган тахалдал адляар» индеецүүдтэ хандаха, эсэргүүсэхэ гээд туршаа һаань, «алаад орхиһон дээрэ» гээд 1832 ондо США-гай сэрэгэй засагаархидай хэблэһэн захиралта дотор заагдаһан байдаг.

Олон тоото дайнай ба хэһээлтын ябуулгануудай эсэстэ Америкын ууган зоной олонхинь алуулжа хюдагдаһан юм. Колумбын тус түбые нээхын урда тээ мүнөөнэй Холбоото Штадуудай газар дээрэ 3 миллион индеецүүдэй ажаһуудаг байгаа һаань, мүнөө 700 мянганһаа үлүүтэйхэн хүн тоологдоно. Ган гасуурта дайрагдадаг, Элһэтэй, үрэжэл муутай газар тэдэнэртэ таһалагдажа үгтэнхэй.

Хэрбээ үнгэрһэн зуун жэлдэ колонизаторнууд индеецүүдые нюуса далдагүйгөөр усадхадаг байгаа һаань, мүнөө ууган зон тухай анхарал оролдолго гаргаха, туһалха тухай худал хуурмагаар шашаад, дарлалга мүлжэлгын, социальна хашалтын, хуули эбдэлгын политика—геноцидай политика бэелүүлдэг болонхой. Энэнь хадаа «ямар нэгэн бүлэг зониие сүм гү, али зарим тэды усадхаха зорилготой эрхэ байдал зорюута байгуулга мүн» гэжэ уласхоорондын документнүүд дотор, тобшолон хэлэбэл, геноцидай гэмтэ ябуулгануудые һэргылэн сараха ба тэрэнэй түлөө хэһээхэ тухай конвенци дотор тодоруулагданхай.

1977 оной сентябрьда Женевэдэ хүнэй эрхэнүүдэй талаар ООН-ой конференци дээрэ Вашингтоной хуулита засагаархидай иимэ политика бэелүүлдэг тухай арсашагүйгөөр гэршэлһэн документнүүдые американ индеецүүдэй түлөөлэгшэд тараагаһан байгаа. 1982 оной сентябрьда Калифорниин штадай Дэвис хотодо американ индеецүүдэй Уласхоорондын I трибунал болоһон юм. Америкын үндэһэн зоной эрхэнүүдые бүдүүлигээр эбдэлгын олон тоото гэршэнүүд энэ үргэн ехэ хуралдаан дээрэ харуулагдаа һэн.

Американ индеецүүдэй хүдэлөөн гэжэ эмхиин национальна директор Р. Минс индеецүүдэй ажаһуудаг газарые концентрационно лагернуудтай сасуулаа һэн. Индеецүүд бишыхан, үмхиржэ хуушарһан гэрнүүдтэ ажаһуудаг. Хуушан вагончигууд гү, али жэбэршэһэн автобусууд соо ажаһууха ушар үсөөн бэшэ. Сагаан американецуудай дундуур наһаниинь 75 жэл болодог һаань, индеецүүдэй дундуур наһан 44 шахуу жэл юм. Хахад жэлэй үнгэрхэдэ, түрэһэн гурбадахи үхибүүн бүхэн наһа барадаг. Хэрбээ ямар нэгэн хүдэлмэри оложо шадаа һаа, индеец сагаан яһатанда орходоо 3 — 5 дахин бага салин хүлһэ абадаг. Индеецүүдэй 75 гаран процентнь саг үргэлжэ үлэсхэлэн хооһон байдаг, үбшэндэ нэрбэгдэдэг юм.

Рейганэй засаг захиргаанай засагта ерэхэдэ, ууган зоной байдал улам муудаа юм. Хүдэлмэригүй байлга 85—90 процент болоо. Гэр байра барилгын программа 96 процентээр хаһагданхай.

США шэнги иимэ баян орондо индеецүүд хосорон һалаха туйлдаа юундэ хүроо гээшэб? Американ обществодо зүһэ шарайн илгаа гаргажа газаашалдаг байһаниинь энээнэй шалтагаан болоно бшуу. Зүгөөр гансал энэ бэшэ. Индеецүүдые баалалтаар байрлуулһан үрэжэл муутай газарынь ашагта малтамалнуудаар баян байшоо юм. Хойто Америкэдэхи ураанай 50 процентнь, шулуун нүүрһэнэй 19 гаран процентнь, нефтиин ба газай 3 шахуу процентнь элирүүлэгдэнхэй.

Гэхэтэй хамта индеецүүдэй ажаһуудаг газар дээрэ Пентагон сэрэгэй объектнүүдые бодхооно, харгы барина.

(АПН).

ҺҮЙДХЭЛТЭ ЯБУУЛГАНУУД

МАНАГУА. Өөһэдөө өөһэдыгөө тодорхойлхо талаар Түбэй Америкын арадуудай эрхые Рейганэй захиргаан бүдүүлигээр хазагайруулна. Хүсэ хэрэглэжэ, эндэхи оронуудые политическэ ба экономическа талаарнь дарлан мүлжэхые оролдоно гэжэ Түбэй Америкэдэ хүнэй эрхэнүүдые хамгаалха комиссиин Манагуада болоһон заседанида хабаадагшадай абаһан тогтоол дотор хэлэгдэнэ.

«Коммунизмтай тэмсэлэй» шалтагаанаар США хархис диктатурые дэмжэнэ, эндэ сэрэгэй бүлэглэлнүүдые эмхидхэнэ, хэшэнэ, харшална. Имагтал Рейганэй захиргаанай гэмээр эндэхи оршон байдал эрид түгшүүрилтэй болоо. Американ сэрэгүүд Гондураста байрлуулагдана, тус ороной газар дээрэ Пентагоной далайн-сэрэгэй һуралсал үнгэргэгдэнэ, Никарагуада эсэргүү эзэрхэг түримхэй контрреволюционно бүлэглэлнүүдые Вашингтон эльгээнэ.

ЯДЕРНА ДАЙНДА БЭЛДЭНЭ

Японой Окинава арал дээрэхи американ баазануудта М-198 түхэлэй шэнэ гаубицанууд США-һаа асарагдаба. Америкын «түргэн добтолго хэхэ хүсэнүүдэй» дивизи эндэ байрладаг юм. США-гай «ажабайдалай аша туһые хамгаалха еһотой райондо Зүүн-Урда Ази, Океаниин зарим хубинь ороно. «Түргэн добтолго хэхэ хүсэнүүдтэ» зорюулагдаһан айхабтар ехэ буу зэбсэгүүд арал дээрэ нөөсэлэгдэнхэй.

Тиимэһээ үшөө нэгэ хэдэн буу зэбсэгүүдэй иишэ асарагдаһан ушарта онсо анхаралаа хандуулһанайшье үлүү гэжэ һанахаар. Гэбэшье М-198 түхэлэй гаубицанууд ядерна һомо хэрэгсэлнүүдтэй байна. США-гай сэрэгэй доктринанууд «хизаарлагдаһан ядерна дай» үүдхэхые, «һэргылһэн ядерна добтолго» хэхые хараалдаг гээшэ. Эдэ бүгэдын хүгжэжэ байгаа оронуудай районуудта дэлгэрүүлэн тараагдадаг байһаниинь ойлгосотой. Вашингтоной иимэ дайн байлдаануудые, иимэ добтолгонуудые «гурбадахи дэлхэйн» оронуудта үүдхэхээр бэлдэжэ байһыень Окинава болон бусад олон юумэн элирхэйлэн гэршэлнэ.

Афро-азиин региониие абажа харая. Тэдэнэй хажуугаар США-гай сэрэгэй баазанууд байрладаг. Ядерна буу зэбсэгүүдые ашаһан корабльнууд, самолёдууд эндэһээ хаанашье хүрэжэ шадахал. Бусад зорилгонуудһаа гадна, Хойто Африкын ба Зүүн-Урда Азиин оронууд тээшэ шэглүүлэгдэһэн ядерна боеголовконуудтай далита ракетэнүүд Италиин Сицили арал дээрэ тодхогдон табигданхай.

Оманда хабаатай Масира арал дээрэхи США-гай бааза уһан доогуур ябадаг атомна онгосонуудые, мүн ядерна бомбонуудые, ракетэнүүдые абажа ябаха аргатай «Б-52» түхэлэй стратегическэ бомбардировщигуудые угтажа абахын тула шэнэдхэн һэльбэгдэжэ байна. Мүн лэ иимэ зорилготойгоор Сомалиин Берберэ порт нютагай аэродром бэлдэгдэжэ байнхай.

«Б-52» түхэлэй бомбардировщигуудай бууха, ниидэхын тула урагшаа Кениин Момбас, Эмбакаси ба Наньюки хотонуудай аэродромууд түхеэрэгдэнэ. Тэрээн руу авианосецуудай орожо шадахын тула Кениин Момбаса порт гүнзэгырүүлэн үргэдхэгдөө. Ядерна буу зэбсэгүүдээр добтолго хэхын тула түхеэрэгдэһэн самолёдуудые тэдэнэй туд бүхэниинь борт дээрээ абажа ябадаг.

Дурсагдаһан бүхы аэропортнууд транспортна ехэ ашаа тээхэ самолёдуудые угтажа абаха аргатай. Тиимэһээ мүнөө ядерна һомо хэрэгсэлнүүдые тиишэ зөөһэнэй хэрэггүй. Зарим мэдээсэлнүүдэй ёһоор, эндэ тэндэ иимэ һомо хэрэгсэлнүүд асарагданхай. Африкын газар дайда дээрэхи сэрэгэй бэлэдхэлнүүднай мүнөө дээрээ «ядерна буу зэбсэггүй» байна гэжэ Вашингтон мэдүүлнэ. Ушарынь гэхэдэ, Африка түбиие ядерна буу зэбсэггүй зоно болгохо гэһэн шиидхэбэри абаһан тухайдаа ООН 1961 оной ноябрь һарада соносхоо һэн.

Али бүхы түхэлэй буу зэбсэгүүдые, түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые байрлуулхын тула энэ түбиин урда хубидахи расис ЮАР Порт-Элизабедтэхи, Дурбандахи, Саймонстаундахи тэрэнэй баазануудые хэрэглэхэ эрхэ США-да олгоһон байгаа. Ядерна боеголовконуудтай «Томагавк» гэжэ американ далита ракетэнүүдые туршахын, тодхон табихын тула бэеэ дааһан байдалтай Африкын хилэ шадархи газар дайдаяа таһалжа үгэһэн байгаа.

Индиин океанай түбтэхи Диего-Гарсия гэжэ арал дээрэхи США-гай агаарай-сэрэгэй ба далайн-сэрэгэй баазанууд «Б-52» түхэлэй самолёдуудые, сэрэгэй эгээл томо ехэ корабльнуудые угтажа абана. Эдэ самолёдуудые болон корабльнуудые ядерна һомо хэрэгсэлнүүдээр дутамаггүйгөөр хангахын тула арал дээрэ ехэ нөөсэнүүд байгуулагдана гэжэ Азиин оронуудай хэблэл тодорхойгоор бэшэнэ. Ази болон Африкын эрье шадарай оронуудые буудаха аргатай ядерна ракетэнүүдые тэндэ тодхон табиха тухай США-да хөөрэлдэнэ.

Нютагай хэблэлэй мэдээсэлнүүдһээ уламжалан, Зүүн-Урда Азиин оронууд ехээр һанаагаа зобоно. США ядерна һомо хэрэгсэлнүүдые мүн лэ Филиппинэдэ асараа гээд нютагай хэблэлэй мэдээсэлнүүд дотор хэлэгдэнэ. США-гай 13-дахи агаарай-сэрэгэй арми Филиппинын ниислэл шадархи Кларк-Филддэ байрладаг юм. Эдэ мэдээсэлнүүдэй ёһоор, «Б-52» түхэлэй бомбардировщигууд ядерна буу зэбсэгүүд тэрээндэ үгтэнхэй. Сэрэгэй ябуулгануудаар ээлэлгдэхэ ёһотой эндэхи газар нютагуудта миллиардһаа дээшэ хүн ажаһуудаг юм. Филиппинын Субик-Бейдэхи американ далайн-сэрэгэй бааза США-гай 7-дохи флодой мэдэлдэ сүм үгтэнхэй. Азиин хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, уһан соохи, газар дорохи нюугдаһан складуудта олон арбаад мянган тонно һомо хэрэгсэлнүүд, тэрэ тоодо 7-дохи флодой хэдэн зуугаад самолёт хадагалагдажа байдаг. Эдэ самолёдууд ядерна буу зэбсэгүүдые абажа ябаха аргатай.

США-гай сэрэгэй хүтэлбэрилэгшэд ядерна далита ракетэнүүдые Зүүн-Урда Азида тараан тодхохые һанаашалжа байһан тухайдаа нэгэнтэ бэшэ мэдүүлээ һэн.

Эгээл тиимэһээ мүнөө Зүүн-Урда Азиин оронуудай бүри ехээр һанаагаа зобохо байһаниинь элитэ. Һаяхан Австралида ниилүүлэгдэһэн Кокосово аралнуудые США мэдэлдээ абажа байнхай. Эдэ аралнууд Индонезиһээ хэдэхэн зуугаад километрэй газарта оршодог. Индиин океан дээгүүр харуулай ниидэлгэнүүдые хэдэг американ самолёдууд эндэ буудаг болонхой.

США-гай сэрэгэй баазануудые тэдэнэй газар дээрэ байгуулхын тула Вашингтон Азиин ба Африкын бусад зарим гүрэнүүдые хашана харшална. Иимэ шэнэ бааза бүхэнэй эдэ түбүүдэй гүрэнүүдтэ ядерна дайнай аюул тохёолдуулха байһаниинь һэжэглэлтэгүй.

«Гурбадахи дэлхэйн оронуудта» США «ажабайдалайнгаа аша туһа» харана бэшэ, харин «тон ехэ эрхэнүүдтэй» юм гэжэ Вашингтондо хэлсэдэг болонхой.

Юрий КУРИЦЫН,
АПН-эй политическэ шэнжэлэгшэ.

325 АХА ДҮҮ АРАДУУДАЙ АГУУЕХЭ БҮЛЭ СОО

ХАНИ НҮХЭСЭЛЫЕМНАЙ ГЭРШЭЛНЭ

Гушаад онуудта, социализмын үндэһэ һууриин байгуулагдан бэхижүүлэгдэжэ байха үедэ түбэй түрүү районуудһаа гээгдэнги национальна хизаар нютагуудта туһаламжа үзүүлгын хүдэлөөе үргэнөөр дэлгэрүүлээ һэн. БМАССР-ые шефтээ Моссоведэй абалга, Ленинградай «Скороход» фабрикын эрхим хүдэлмэришэдөө Буряад орон руу эльгээлгэ ородой арадай буряад арадта аха дүү ёһоной туһаламжа үзүүлгын гэршэ мүн болоно. Энэмнай республикын экономикын хүгжэлтэдэ ехэ үүргэ дүүргэһэн юм.

Гэбэшье манай республика туһаламжа тогтоон абахаһаа гадна Амарай, Алас Дурна зүгэй Флотилиин канонерскэ онгосонуудые, сэрэгэй подразделенинүүдые шефтээ абаһан юм. Буряадай гүрэнэй түбэй архивта манай түүхын шухаг баримтатай документнүүд хадагалагдадаг. Онсолбол, Буряад ороной Кронштадай артиллеристнүүдые шефтээ абаһан тухай документнүүд болоно.

Кронштадай бэхижүүлэгдэһэн районой сэрэгшэдые шефтээ абаха тухай БМАССР-эй СНК-гай түрүүлэгшэ Д. Д. Доржиевай Буряадай правительствын зүгһөө мэдүүлһээр эгсэ табин жэл үнгэрбэ. 1934 оной апрелиин 1-дэ Москва хотодо БМАССР-эй үйлэдбэридгын хүсэнүүдые шэнжэлхээр нээгдэһэн научна конференци дээрэ энэ мэдүүлгэ хэгдэһэн юм. Кронштадай түлөөлэгшэд харюудань конференци дээрэ буряад арадта дайшалхы мэндэ хүргөө һэн. Хэдэн үдэрэй удаа, апрелиин 11-дэ Буряад-Монголой делегаци Кронштадт зорёо бэлэй. Балтиин флодой корабльнуудые хараад, частьнуудаарнь ябаад, морягуудай дайшалхы ба политическэ туйлалтануудтай танилсаһан байна. Ленинэй нэрэмжэтэ клубта баяр ёһололой зүблөөн үнгэрэгдэжэ, нүхэр Д. Д. Доржиев Флодой сэрэгшэдтэ, командирнуудта, полит-хүдэлмэрилэгшэдтэ Буряад-Монголой ажалшадһаа дүлэтэ халуун баяр хүргөө, Улаан туг барюулаа һэн.

Улаан тугынь абаха үедөө командир Мушнов бүхы соединениин зүгһөө үгэ хэлэжэ, дайшалхы ба политическэ бэлэдхэлээ бүри амжалтатайгаар ябуулхын, техникээ һайса ашаглажа һурахын тула артиллеристнүүд саашадаа бүри үсэдөөр оролдохо гэжэ найдуулба. 1934 оной майн 26-да БМАССР-эй ЦИК-гэй Президиумэй зүблөөн дээрэ шефскэ туһаламжа тухай асуудал онсолон хараГдажа үзэгдөөд, тусхай тогтоол абтаа һэн. Тиихэдэ Кронштадай артиллеристнүүдэй соёл гэгээрэлэй талаар эрилтые хангалгадань 10 мянган түхэриг һомолон зорюулһан юм.

Энэ анхаралдань харюу болгон Кронштадай морягууд 1934 оной июлиин 4-дэ БМАССР-эй СНК-да өөһэдынгөө туйлалтануд тухай иигэжэ мэдээсээ һэн: «Буряадай республикын автономито 11 жэлэй ойн үдэр улаан флодойхид, командирнууд, полит-хүдэлмэрилэгшэд өөрынгөө шефтэ — СНК-да, һалбаран хүгжэжэ байгаа социалис Буряад-Монголой пролетаринар ба ажалшадта үнэн зүрхэнэй баяр хүргэнэбди».

Улаан Тугта Балтикын «Северные артиллеристы» соединениинхид Буряадай национальна һайндэрэй үедэ туйлаһан амжалтануд тухайгаа иигэжэ элидхэһэн байна. Буряадай республикын хүндэтэ Улаан тугта хүртэхын тула подразделенинүүдэй, частьнуудай дунда социалис мүрысөөн эршэмтэйгээр дэлгэрһэн байгаа. Тиигэжэ артиллерийскэ, стрелково, политическэ бэлэдхэлэй шанар эрид һайжараа һэн. Тиин командир Герасимовай түрүү часть шефэй Улаан тугта хүртэһэн байна, «...нэгэшье минутын зэргэдэ һанаагаа амарангүй, саашадаа бүри үсэдөөр, эрмэлзэл ехэтэйгээр техникээ ашаглахын, дайшалхы һуралсалаа дээдэ хэмжээндэ үнгэргэхын, Советскэ Союз тээшэ хархис хүсэеэ шэглүүлхэ һэдэлгэтэй империализмда хэзээдэшье харюу үгэхөөр бэлэн байхын, парти, правительствын түрүүшын уряагаар социалис Эхэ ороноо хамгаалхын тула саашадаа эсэшэ сусашагүйгөөр тэмсэхэбди», — гэжэ Балтикын морягууд мэдүүлээ бэлэй.

Буряад-Монголой республикын хүтэлбэрилэгшэд кронштадцуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөе саг дары халуунаар дэмжээд, бэшэг эльгээгээ һэн. Тиихэдээ сэрэгэй-революционно журамаа, бэлэдхэлээ бүри нарижуулан һайжаруулхыень хүсэһэн байна.

Гушаад онуудта, дэлхэйн шэнэ дайнай аюулай дүтэлжэ байһан үедэ Улаан Армиин ба Флодой ажалша арадтай харисаа холбоон ехэ удха шанартай һэн. Юуб гэхэдэ, гансал техникын, Эхэ орондоо үнэн сэхэ байлгын ашаар Улаан Арми хүсэжэн бэежээ бэшэ, харин ажалшан арадтай таһаршагүй, нягта холбоотой байһандаа илагдашагүй хүсэ шадалтай болоһон бэлэй. Энэ холбоон мүнөөшье болотор огто һулардаггүй шэнжэтэй.

1983 оной июль һарада Х Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын академическэ театрай артистнууд Ленинград хото гастролёор ошоһон юм. Кронштадт руу аяншалаа, Балтиин флодой морягуудта шефскэ концерт харуулаа. Концертынгээ урда Ленинэй городые хамгаалжа, баатарай үхэлөөр унаһан сэрэгшэдэй хүшөөдэ сэсэгүүдые табиһан байна. Гарнизоной командовани Буряадай түлөөлэгшэдтэ баяр баясхалан хүргөө һэн. Иимэ уулзалганууд ород ба буряад арадуудай хани барисаае бэхижүүлгэдэ ёһстойл арга нүхэсэл болоһон гээшэ.

Л. ШАПОВА,
Буряадай гүрэнэй түбэй архивай научна хүдэлмэрилэгшэ.

ХҮБҮҮМНАЙ СЭРЭГЭЙ АЛБАНДА

ЗАМЫЕНЬ ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛЭН...

Ахалагша лейтенант Александр Барсученкын взводой сэрэгшэдтэй үнинэй танил хүм. Тактическа хэшээлнүүдэй, мэргэн буудалгын үедэ, харуулдаашье байхадань ушараа һэм. Залуу сэрэгшэдэй хэрэгүүдые һонирхон харахадаа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үзэгдэлнүүдые эжэлүүдгүй дурсан һанадагби. Эгээл иимэ 18 наһандаа дайнда орожо, Австриин ниислэл Веные, аха дүү Чехословакиин арадуудые хүрин тахалһаа сүлөөлэсэн ябаа бэлэйбди.

Намтай суг ябалсаһан олон лэ баатар шииараг хүбүүд Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө байлдаануудта ами наһаяа алдаһан юм. Хэзээдэшье хүхюун согтой, дууша Георгий Рыжовые илангаяа элеэр һанадагби. Амарха үедөөшье, жагсаалдаашье тэрэнэй хонгёогоор дуулахадань шагнадаг бэлэйбди. Гэбэшье удаан хүлеэгдэһэн Илалта болотор оройдоол хэдэн үдэрэй үлөөд байхада, дайсанай һомондо дайруулан унаа һэн. Тиихэдэ Георгий оройдоол 18 наһандаа ябаа.

Тэрэ үеһөө хойшо 40 шахуу жэлэй үнгэрөөшье һаань, дайн тухай һанахадаа бомбо, снарядуудай тэһэрээн, алалсаа хюдалсаан нюдэнэйм урда бии болоходол гэдэг.

Үе сагай долгин дурасхаалай ошые сэдьхэлдэмнай унтараагаагүй. Иимэһээл фронтовигууд мүнөө хүбүүдтээ, ашанартаа шэрүүн сагта үзэһэн, туйлажа, дабажа гараһан юумэн тухайгаа хөөрэхэ дуратайл. Энэ һануулганууд хии талаар ошодоггүй. Мүнөө армиин зэргэдэ алба хэжэ байһан хүбүүдтэй танилсахадаа, энээниие ёһотоор ойлгохоор байдаг. Жэшээлхэдэ, ахалагша лейтенант Барсученкын эсэгэ Борис Иванович Карелиин хилын заставануудай нэгэндэ дайе угтаа һэн. Эрэлхэг хилэ сахигша олон орден, медальтай гэртээ бусаа. Мүн лэ эхэнь Мария Егоровна дайнда хабаадаһан намтартай. Дайшалхы бүлын хүбүүн Александр мүнөө эхэ, эсэгынгээ алдар табьяае үргэлжэлүүлхээр хэзээдэшье бэлэн, бэеэ зэһэнхэй. Взводтонь элдэб яһатанай түлөөлэгшэд алба хэнэ. Ородууд, яхадууд, казахууд, буряадууд... Эдэнэй дунда фронтовигуудай хүбүүд, ашанар бии.

— Мэргэн буудалгадаа хэнтнай илангаяа бэрхэб?—гэжэ асуубаб.

— Арефьев Григорий... Хэзээдэшье түрүү зэргэдэ ябадаг. Даабари бүхэнөө ханамжатай дүүргэдэг. Нэрэ хүндын хэрэг гэжэ ойлгодог. Һая түрэлхидтэнь Буряадай республика руу баярай баясхалангай бэшэг эльгээгээ һэмди,—гэжэ Барсученко хөөрэбэ.

Нээрээшье, Арефьевэй эсэгэ Анатолий Григорьевич, эхэнь Екатерина Степановна Кабанскын районой Тимлюй станцида ажаһуудаг юм. Хүбүүнэйнгээ амжалтануудаар омогорхоол ёһотой.

...Стрелково буугаар мэргэлэн буудаха һуралсалай нэгэндэ байлсабабди. Энэ хэшээлэй үедэ «эрхим взвод» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө оролдохо хэрэгтэй байгаа. Зорёолһон мэтэ һалхин эршэгэнээд, саһан орожо эхилбэ. Хараса ехэл муу, тудахань бэрхэтэй даа. Гэбэшье сагаалсануудые мэргэлэн буудахал хэрэгтэй һэн. Иимэ хүшэр байдалай тохёолдоходо, урма зоригтойгоор хэшээлээ эхилхэ хэрэгтэй һэн. Хэн түрүүлэн буудахаб?

— Агитатор рядовой Мердикановтай би түрүүлэн буудаһуу. Комсомол нэрээ һаялl — гэжэ Арефьев сог дары дуугаа үгөөдхёо һэн.

— Зүбшөөнэбl Эхилэгтыl

Мэргэлэн буудалгын түрүүшын дүнгүүд: хоюулан эрхимээр буудаа. Дайшалхы хуудаһанай редактор Зурай Окруашвили сахилгаан хуудаһа гаргажа, иимэ уряа бэшээ һэн: «Нүхэдl Манай эдэбхитэдтэ адли эрхимээр буудадаг болоёl»

— Мүнөөдэр даабаримнай шангал байгаа. Группын комсорг Арефьевэй һайн эхи табиһанда урмашааб, — гэнэ Барсученко.

Сэрэгшэдэй дуу дуулахань дуулдаба. Минии дайшалхы нүхэр Георгий Рыжовой хонгёо хоолойе һануулһан нэгэнэй эхилхэдэ, бусадынь дабтан дуулана. «Гоё гү? Арефьев ха юм... Эхилхэдэнь, бэшэниинь заатагүй дэмжэдэг. Фронтовигай аша гүб даа»,— гэжэ Александр аргаахан хэлээ бэлэй.

Фронтовигуудай баатаршалгата замые үргэлжэлүүлхэ хабатай эдэ залуушуулда бэрхэшээлтэ ямаршье сагта этигэн найдажа боломоор гэжэ тобшолоо һэм.

А. ГОРЯЧИЙ,
дайнай ветеран, запасай полковник.

Хүнгэн атлетикэ

АМЖАЛТА ТРЕНЕРҺЭЭ ЭХИТЭЙ

Студентнэрэй дунда хүнгэн атлетикээр Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн Хабаровск хотодо үнгэргэгдэбэ. 18 суглуулагдамал командын 200 гаран бэлигтэй бэрхэ атледууд хабаадаһан байгаа.

Мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходо, «Буревестник» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй суглуулагдамал команда 8-дахи һуури эзэлбэ. Бүхы гэшүүдэйнь жэгдэ һайн һорилго бэлэдхэлтэй гээшэ һаань, манай команда бүри дээгүүр һуури эзэлжэ шадаха байгаа бшуу. Амжалта илалтын тренерһээ, тэрэнэй харюусалгаһаа, оролдосо хэшээлһээ сэхэ дулдыдадаг байһыень энэ мүрысөөн элирхэйлэн харуулба.

Зонын нааданда зарим атледүүднай яһала ехэ амжалта туйлаа. Тусхайлбал, Буряадай багшанарай институдай студентка Наталья Суворова олон зүйлөөр мүрысэхэдөө, 5438 очко абажа, түрүү һуури эзэлхэһээ гадна, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэбэ. Энэнь бэлигтэй бэрхэ спортсмен басаганай олон жэлэй үрэ түгэс һорилго бэлэдхэлэй үрэ дүн болоно.

Спортын мастер Николай Суворов арбан зүйлөөр мүрысэхэдөө, 6968 очко абажа, бронзо медаляар шагнагдаа. Эдэ хоёрые тренер В. И. Бражник һурган һоридог юм.

РСФСР-эй габьяата тренер Б. В. Мироманова һурагша — Зүүн Сибириин технологическа институдай студентка, спортын мастерта кандидат Ольга Козлова дүтын зайда урилдахадаа, хурдан солбон байһанаа харуулаа. Тэрэ 100 метртэ—11,8, харин 200 метртэ 24,4 секунда саг харуулжа, зонын чемпионка болобо.

Энэл институдай студент спортын мастерта кандидат Николай Петров 5 мянган метрые 15 минута 01 секунда соо гаталжа, түрүү һуури эзэлээ. Удаань тэрэ 1500 метрэй урилдаанай харгы дээрэ гарахадаа, энэ зайе 3.55,5 минута соо гаталжа, мүнгэн медаляар шагнагдаһан байха юм.

Александр Медведев (ВСТИ) 800 метртэ урилдахадаа, гурбадахи һуурида гараба.

Иигэжэ эдэнэр Бүхэроссин студентнэрэй нааданудай июлиин 1—4-дэ Чебоксара хотодо үнгэргэгдэхэ түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэһэн байна.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

Спорт

ХАЛААН УРГАНА

Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой гэр байрын 5-дахи управлениин дэргэдэхи, хүүгэдэй «Ровесник» гэжэ клубта эдир футболистнууд болон хоккеистнүүдые һурган бэлдэдэг спортивна секци хүдэлдэг юм. 9-һөө 15 хүрэтэр наһатай хүбүүд футболой, хоккейн секцинүүдтэ дүршэжэ, мүрысөөнүүдтэ хабаададаг болоһоор үнинэй. «Ровесник» кустовой болон районно мүрысөөнүүдтэ дүрбэн команда городой гү, али республикын түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөнүүдтэ хоёр шанга команда табидаг юм. Футболоор гү, али хоккейгээр мүрысөөнүүдтэ тус клубай хүбүүд шангай һууринуудта оло дахин гараһан байха. Хүүгэдые 6-дахи ДЮСШ-гай тренер С. К. Шалышник хүтэлбэрилнэ.

Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадионой талмай дээрэ Сергей Константинович спортын «амта» таниһан юм. 1971 ондо Буряадай гүрэнэй багшанарай институдай спортивна факультет дүүргэһэн С. К. Шалышник «Ровеснигэй» спортивна секцинүүдтэ ерэһэн хүбүүдые угтан абажа, футболой «нюусануудтай» танилсуулна. Тэрэ хүбүүдые спортдо дурлуулхаһаа гадна эдир футболистнуудай һуралсалаар һонирходог, түрэлхидтэйнь дүтын холбоо байгууланхай.

Эдир футболистнууд июнь һарада ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Арһан бүмбэгэ» гэжэ клубай шанда хүртэхын түлөө мүрысөөнэй нааданууда хабаадахаяа мүнөө бэлдэжэ байна. Зунай амаралтын үдэрнүүдтэ заводойнгоо Сурхайта нуурай эрьедэ оршодог «Сибиряк» гэжэ пионерскэ лагерьта эдэнэр амарха юм. Лагерьта һорилго бэлэдхэлээ бүри шангадхажа, «Арһан бүмбэгын» мүрысөөндэ заабол хабаадаха гэжэ эдир футболистнууд шиидэнхэй.

— Хүбүүдэй һорилго бэлэдхэл хэхыень футболой талмай хоккейн карта тэдэнэй мэдэлдэ үгэхэһөө гадна ЛВРЗ-гэй захиргаан «Ровеснигтэ» горитойхон материальна туһаламжа үзүүлдэг, —гэжэ С. К. Шалышник дулааханаар хөөрэнэ. —Тиихэдэ спортивна эд зөөри худалдажа абахадамнай Железнодорожно районно спорткомитедэй түрүүлэгшэ Н. Кушнарев, арадай депутадуудай райгүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо А. Майорова болон бусад туһалалсадаг юм.

П. БУРМАКИН,

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. К. Шалышник эдир футболистнуудтай.

Авторай фото.

ҮШӨӨ НЭГЭ ИЛАЛТА

Хүнгэн атлетикын олон зүйлөөр уласхоорондын ехэ мүрысөөн Австриин Гетцис хотодо үнгэргэгдэбэ. Дэлхэйн арба гаран ороной 200 шахуу хүнгэн атлет энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа.

Физкультура болон спортын республиканска комитедэй инструктор, уласхоорондын классай спортын мастер Надежда Виноградова СССР-эй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, тиишэ ошоһон байна. Эндэ хүнгэн атлетикын долоон зүйлөөр мүрысэхэдоо, нютагаймнай басаган 6319 очко абажа, илалта туйлаба. РСФСР-эй габьяата тренер Б. В. Мироманов энэ ехэ амжалтыень тэн хубаалдана гээд тэмдэглэлтэй.

Һүүлэй үедэ Надежда үндэрые харайлгаар, ядро түлхилгөөр үрэ дүнгүүдээ ниилээд дээшэлүүлээ. Тиихэдэнь тэрэнэй бүхы үрэ дүн эрид дээшэлһэн байха юм. Һаяхан тэрэ Адлер хотодо 15 метр 41 сантиметртэ ядро түлхижэ, республикынгаа шэнэ рекорд тогтообо.

— 100 болон 200 метрэй урилдаануудта, утые харайлгада Надя үндэр үрэ дүнгүүдые туйладаг байһаараа оронойнгоо суглуулагдамал командын гэшүүдэй дундаһаа онсо шалгардаг юм. Эгээл иимэһээ бүри ехэ амжалта туйлахын тула үндэрые харайлгаар үрэ дүнгөө ядахын сагта 5—10 сантиметрээр дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго урдаа табинхайбди. Тиигэбэл тэрэ олон зүйлөөр мүрысэдэг дэлхэйн эрхим бэрхэ спортсмен басагадтай ана-мана тулалдаха аргатай болохо байна, — гэжэ тэрэнэй тренер Борис Васильевич ерээдүйнгөө хараа түсэбүүд тухай хөөрэхэдөө, онсолон тэмдэглэнэ.

Энэ жэл Н. Виноградовада урагшатай байгаа гэхэдэ алдуу болохогүй. Ушарынь гэхэдэ, хүнгэн атлетикын олон зүйлөөр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө Киев хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ илажа гараа һэн. Удаань Болгариин ниислэл Софи хотодо уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадахадаа, табан зүйлөөр 4588 очко абажа, нэгэдэхи һуури эзэлһэн байха юм.

Тиигэжэ тренертээ хамта Надежда Виноградова Европын чемпионадта хабаадаха зорилготойгоор һорилго бэлэдхэл хэнэ. Июниин 1—2-то нютагаймнай басаган СССР-эй болон ГДР-эй суглуулагдамал командануудай хоорондо Потсдам хотодо үнгэргэгдэхэ уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадаха байна.

Манай корр.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

ЭДЭБХИТЭЙ СТУДЕНТ

Гүрэнэй Зүүн Сибириин соёлой институдай 5-дахи курсын студент Александр Шарапов практикаяа түрэл Нарһатынгаа совхоздо амжалтатайгаар гараба. Тэрэ практикынгаа үедэ совхозой нниитын, соёлой ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадажа, эрхим мэргэжэлтэ, эмхидхэлшэ байһанаа харуулаа. Үбэлжэлгын үедэ малшадай гүүртэ, отара болон фермэнүүдээр ябажа, багахан аад, удхаар гүнзэгы концертнүүдые харуулдаг һэн. Тиихэдэ Мартын 8-най, Майн 9-нэй һайндэрнүүдтэ уран һайханай коллективэй концертые бэлдэлсээ, конкурс болон аттракционуудые эмхидхэлсээ. Тэдэ концертнүүдтэ А. Шараповай табиһан молдаван, вьетнам, башкир болон буряад арадуудай хатар, өөрынь гүйсэдхэһэн шог зугаата «Урагшагүй ангуушан» гэһэн үзэгдэл нарһатынхидай нэрьемэ альга ташалгаар сэгнэгдээ һэн.

— Студент Александр Шарапов бэрхэ мэргэжэлтэ болохо байна. Хүн зонтой, илангаяа залуушуултай хүдэлжэ шададаг шадабариинь онсо тэмдэглэмээр. Тэрэнэй шалгалтануудаа һайнаар үгэжэ, дипломтой болоод, нютагаа бусахыень найданабди, — гэжэ совхозой парткомой секретарь Д-Д. Ц. Гармаев хэлээ һэн.

Н. ДОРЖИЕВА.

ЧЕМПИОН БОЛОБО

Хэжэнгын РАПО-гай болон арадай гэгээрэлэй таһагай хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлээр тэндэ газар хахалалгаар ахалагша классуудай һурагшадай конкурс үнгэргэгдэбэ. Тэрээндэ хабаадаһан олон хүбүүдэй дундаһаа Дээдэ-Хэжэнгын дунда һургуулиин юһэдэхи классай һурагша Саша Исаев бусадһаа онсо шалгаржа, 1984 оной чемпионой лентэ зүүжэ, үнэтэ бэлэгээр шагнагдаба.

Саша ДТ-75 трактораар газар хахалха зуураа, конкурсын бүхы дүримые эрхимээр дүүргэһэн байна. Дээдэ-Хэжэнгэһээ эдир механизаторнуудые конкурсдо асарһан багша С. С. Хонихоевһоо Саша тухай һонирхон асуухада, тэрэ иигэжэ хөөрөө һэн:

— Конкурсдо хабаадуулхын тула хоёр хүбүүдые асараа һэм. Сашамнай бултаниие буліба гээшэааб даа. Нүгөөдэмнай зүргаадахи һуурида гараа. Багша хүн һурагшад тухайгаа хэлэхэдээ, түрэлхидэй үүргые тэмдэглэнгүй гарахагүй байха. Юундэб гэхэдэ, үхибүүдэй ажалша бэрхэ байлгань эхэ, эсэгэһээнь эхитэй ха. юм. Сашын гэртэхин, жэшээлхэдэ, өөһэдөө хүдэлмэришэ хүнүүд. Гэр байдалайнгаа бүхы ажалые тэдэнээ хүбүүндээ найдадаг. Тиимэһээнь Саша бүхы юумэндэ дүйтэй, бэрхэ хүбүүн болонхой. Тэрэ хонной нюсһо хайшалхадаашье үбһэ хулһанда хүдэлхэдөөшье, амжалтатай һайн ябадаг юм. Сашын мүнөө газар хахалалгаар һурагшадай дунда районой чемпион болоһониинь гайхалгүй.

В. НАЙДАНОВА.

ОЙН БАЯРЫЕ УГТУУЛАН...

Түрэл һургуулиингаа байгуулагдаһаар 100 жэлэй ойн баярые угтуулан, Хурамхаанай дунда һургуулиин һурагшад хэдэн олон хэмжээ ябуулгануудые үнгэргэһэн байна. Тэрэ тоодо хүүгэдэй зохёохы ажалай выставкэ олоной анхаралые татаа. Выставкэдэ уран зурагай, бүд эсхэлгын ба оёдолой, урлан бүтээлгын ба техническэ кружогуудайхидай бүтээлнүүд үргэнөөр дэлгээгдээ һэн. Выставкын гол шэмэглэлынь гэхэдэ, «дайшалхы хуудаһанууд» байгаа. 1939 онһоо хойшо һургуули дүүргэгшэд тухай хуудаһануудые класс бүхэн гаргаа. Тэрэнь выставкын хаагдаһан хойно һургуулиин хизаар ороноо шэнжэлгын музейдэ дамжуулагдаха юм.

Ахалагша классуудай багшанар Г. П. Леликов Н. С. Агафонов хоёрой хүтэлбэрилдэг техническэ кружогойхидой бүтээлнүүд олонДо һайшаагдаа. Уһа бүлэдэг башниин модель, планетоход, һарын фазануудай һэлгэхые харуулһан прибор, гэрэлтэ карта, шалгалтын түхеэрэлгэ гэхэ мэтын орёо оньһотой бүтээлнүүдые ехэ классай һурагшад дархалһан байна. Тэдэ модель болон приборнууд хэшээлэй үедэ һуралсалай техническэ зүйл болгогдон хэрэглэгдэхээр бүтээгдэнхэй.

Интернациональна хани барисаанай клубай куклануудта элдэб арадуудай хубсаһануудые 5-дахи классай басагад оёһон байна. Выставкын уран зурагай конкурсдо шалгарһан 5-дахи классай һурагшад Саша Погорелов Эржена Дондукова хоёр уран зурагай республиканска «Хододоо наран мандаг лэл» гэһэн выставкэдэ хабаадаха эрхэдэ хүртөө.

Т. ЮМСУНОВА.

ПОЭДҮҮДЭЙ УУЛЗАЛГА

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай Ниитын эрдэмэй институдай литературын таһагай хүдэлмэрилэгшэдтэй республикын поэдүүд Лобсон Тапхаев, Георгий Дашабылов, Баир Дугаров гэгшэд һаяхан уулзаба. Тэрэниие Ниитын эрдэмэй институдай директор, хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй доктор, профессор В. Ц. Найдаков нээжэ, поэдүүдэй зохёохы ажал ябуулга тухай тобшо тэдыгээр хөөрэжэ үгөө.

Удаань поэдүүд сугларагшадые шэнэ уран зохёолнуудтаяа, саашанхи зохёохы ажалайнгаа түсэбүүдтэй танилсуулаа, эрдэмтэдэй асуудалнуудта харюусаа.

Б. НАМДАКОВ.

ХҮДЭЛМЭРИШЭДЭЙ ГУЙЛТААР

Тимлюйн асбоцементын заводой дирекци профсоюзна комитедтээ зүбшэжэ, предприятиингаа хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдэй талые харан, парикмахерска нээхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Тиин эндэ парикмахерска нээгдэжэ, эхэнэрнүүд болон эрэшүүлэй залнууд хүдэлжэ эхилбэ.

Хүдэлмэришэд ажалдаа урид ерээд, хүдэлмэриингөө дүүрэһэн хойно, халаанайнгаа хоорондо ехэ сагаа гээнгүйгөөр, үһэеэ тайруулха, заһуулха, мүн гоё прическошье хүүлэхэ аргатай болобо.

А. АЛЕКСАНДРОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Патриот байха» — түрүү бэшэг. К. У. Черненкын харюу. К. У. Черненкэдэ Испаниин Генеральна кортесүүдэй Сенадай шагнал барюулагдаба. Ороной залуу хамгаалагшадай зорилгонууд. «БАМ: «алтан рельс» хабсаргагдаа» — Ч. Гомбоинай статья. «Хабарай тарилга-84»— материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Марксистско-ленинскэ һуралсал: түгэсхэлэй хэшээлнүүд» — материалнуудай суглуулбари. «Дурлаһан ажалдаа үнэн сэхэ» — А. Козенкын статья. «Захиргаантаяа хэлсээ баталаад...» — Л. Булдаевагай статья. «Мал ажал— онсо шухала һалбари». «Баян-Уранай хонишодойдо» — Р. Балдановай корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда: «России арадуудай бүлэдэ» «Буряад арадай хуби заяанай шиидхэхы харгы»—А. Асалхановай статья. Уласхоорондын мэдээсэл.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Болгоомжологты! Үхибүүд» — Буряадай АССР-эй МВД-гэй гүрэнэй автоинспекциин бэлдэһэн материалнуудай суглуулбари. «Правда Бурятии» газетын мэдээсэлэй таһаг.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 9.55 — «Хүхюун стартнууд». 10.40 — «Живые и мертвые» — уран һайханай фильм. (1-дэхи сери). 12.15— Баримтата фильм. 12.40 —Шэнэ һонин. (12.45 хүртэр) 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 —Баримтата фильмүүд. 16.10 — Москвагай комсомолой ажал хэрэгүүд. 17.00 — «Поэзи». А. С. Пушкин. 17.50 — К. Дебюсси. Прелюди.

Улаан-Үдэ. 18.30 — «Байгал» — нютагуудай һонин. 18.40 — Уласхоорондын шэнжэлэл. (буряадаар). 18.55 — «Партиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн». Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ ба продукциин өөрынь үнэ сэнгые доошолуулха талаар Тимлюйн асбоцементын зүйлнүүдэй заводой хүдэлмэри тухай. 19.25— «Байгал» — мэдээсэлэй программа.

Москва. 19.45 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00— Олон түмэн ажалшадай ленинскэ университет. 20.25 — «Живые и мертвые» —уран һайханай фильм. (2-дохи сери). 22.00 — «Время». 22.35 — Эб найрамдал ба залуушуул. 23.10 — Үдэшын аялга дуунууд. 24.00 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 00.15 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 —Баримтата фильм. 10.00 —Оперонуудһаа хоорнууд. 10.30 — Б. Васильев. Зохёолнуудайнь хуудаһануудаар. 11.20 — «Мэнай саад». 11.50 —Ажахы эрхилэлгын һургуули. «Бригадна подряд». 12.20 —Испан хэлэн. 12.50 —М. И. Глинкын түрэһөөр 180 жэлэй ойдо. 13.35— «50 на 50» — уран һайханай фильм. 15.00 — Шэнэ һонин. 18.30 — Шатарай һургуули.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54 зам редактора—2-68-08 зам. редактора—2-82-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни— 2-34-05, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-6436, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие —2-35-95 отдел объявлений —2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-03462. Заказ № 125. Индекс 04649.